

שיח אמונה

בס"ד < עלון מספר 8 > ניסן < גליון אבל > שמיטה תשפ"ב

פנינים וניצוצי אור המתחדשים ובאים מפיו ומשולחנו של רשכבה"ג מרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל

בפצותי שיח

דבר המערכת

זכר בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'

עיני עיני ירדה מים, על שריפת בית אלוקינו, וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', נהפך לאבל מחולינו, בהילקח מעמנו בחטף, במיתת נשיקה, גאון עוזנו ותפארתנו, רבינו מאורן של ישראל רשכבה"ג מרן זצוקללה"ה, ביום שושן פורים, אותו היום שהרב היה מחמיר בו מאוד בדקדוק ההלכות, גם בעיר בני ברק, כדי להחדיר את שיטתו של מרן בעל החזון איש זצוקללה"ה, בבחינת 'חביבין דברי סופרים', היום בו בשנה רגילה הרב כבר מסיים את הש"ס, אין מילים או עט סופר כל שהם אשר יוכלו לתאר את גודל האבידה אשר אבדה מאיתנו.

כשנסתלקו תלמידי רבי עקיבא, ובאו חז"ל לבטאות את החיסרון הגדול, נקטו במילים "והיה העולם שמם". דומה שזו ההרגשה כעת של כל יהודי באשר הוא, ש'העולם שמם', מי לנו גדול מהרב שיכול לברך, לתת עצה, סגולה, או השקפה טהורה, מי לנו כהרב שהיה סמל ודוגמא לנו ולילדינו, שקידת התורה ועמלה מהי, אכן 'העולם שמם'.

בתחילה לפני הילקח הרב לשמי מרום, עלה במחשבה להוציא גליון מורחב בענייני חג הפסח על שלל הנושאים, אלא שבהילקח הרב, התעכבו הדברים, והזמן קצר והמלאכה מרובה, רבות התחבטנו 'שיח אמונה', אם להוציא גליון אבל לפני התקדש החג, לאחר דין ודברים הוחלט, להאריך בדברים לאחר צאת החג.

כעת בגליון זה הבאנו כמה נושאים מענייני חג הפסח, והוספנו בהרחבה בענין הקשור אף הוא לימות הפסח, והוא - 'החובות' - סדרי הלימוד הקבועים בכל מרחבי התורה אותם היה מסיים הרב זצוק"ל בכל שנה ושנה, בערב חג הפסח. בכמה מעמודי הגליון אנו מנסים להבין את גודל ההיקף של אותם 'חובות', את העקביות וההתמדה, עד כמה שידנו - יד כהה - מגעת.

אבל יחיד עשי לך, זכינו במערכת הגליון לחיובות מיוחדת ונדירה אצל הרב, גם בימיו האחרונים, כאשר היתה קשה עליו הכתיבה התאמץ לכתוב את תשובותיו למערכת, ויצוין כי מכתבו האחרון של הרב בענייני הלכה נכתב למערכת הגליון בענייני חג הפורים. ואנו בתפילה, כי הרב משמיי מרומים ימליץ טוב בעדינו, שנזכה להמשיך להפיץ את אור תורתו עוד רבות בשנים, וכבר אמרו חז"ל 'אין עושין נפשות לצדיקים, דבריהם הם זכרונם', דברי תורתו של הרב, המעשים והעובדות, הם הם זכרוננו הטהור, עדי ביאת גוא"צ בב"א, ויהא רעווא שהמקום ינחם אותנו בתוך כל בית ישראל.

המערכת

שיח אמונה

מוכון להאדרת ספרי רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מכון לחיובות פני חסידות
מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

כבה אור העולם

**אוי נא לנו כי חטאנו,
אוי לו לדור שאבד קרבניטו
תורה תורה, חגרי שק והתפלשי באפרים
אבל גדול בהסתלקות רבינו הקדוש, רוח אפינו
רבן של כל בני הגולה**

זכר צדיק וקדוש לברכה

בעל דרך אמונה, דרך חכמה, שקל הקודש, שערי אמונה, טעמא דקרא, שונה הלכות, שיח השדה, קרית מלך, ביאורי מסכתות קטנות, ביאורי הירושלמי, ארחות יושר ועוד חיבורים

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף השם

וירב בבית יהודה תאניה ואניה

על איזה תבואה נידונין בפסח

בר"ה ט"ז א' בעצרת על פירות האילן ובגמ' הביאו שתי הלחם בעצרת שזמן פירות האילן הוא, פירש"י כר' יהודא דאמר חטיה מין אילן הוא כדאיתא בסנהדרין ע' ב' ע"ש. וצ"ע דבהדיא תנן בפסח על התבואה. וי"ל כיון דהקב"ה הראו עץ דכתיב ועץ הדעת וגו' היה לאדה"ר היצה"ר דוקא לאכל ממנו שהוא עץ כמ"ש בירו' יומא פ"ו ה"ד אין יצה"ר תאב אלא לדבר האסור לו ולכן נקבע כפרת דין האילן דוקא בשם זה וזה שתי הלחם שהן מין חטה אבל שאר תבואה זמנו בפסח. ובאופן אחר קצת י"ל ע"פ המדרש בר"פ ט"ו סי' ז' אפשר חטים היו וכתוב עץ א"ל מתמרות היו כארזי הלבנון והר"ש כתב בשביעית פ"ט מ"א דכרוב כיון שעולים עליו בסולם דינו כאילן וה"נ העץ הזה שעולין עליו כאחי הלבנון דינו כאילן ולכן שתי הלחם שהן מחטים נקרא מין אילן {והתוס' מנחות פ"ז א' ד"ה שגובהן הביא בשם מדרש שכבשי התמיד היו גבוהים שאוכלים ע"ג הארזים ע"ש}.

שאלת הבן החכם שבהגדה

כי ישאלך בנך מחר לאמר וגו'. האי קרא בבן חכם כתיב כמ"ש מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה וגו', וקשה דבהגדה ש"פ מסיים בה אף אתה אמור לו כהלכות הפסח כו' וכאן לא נזכר כלל מהלכות הפסח אלא עבדים היינו וגו' ואותנו הוציא משם וגו'. ונראה דמש"כ ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה היינו שצריך לפרוט לו את כל הלכות הפסח דהא לא נזכר כאן כלל על הדינים ששאל רק מה העדות וגו' ול"ש לשון האלה וע"כ שמפרש לו את יתר המצות של פסח.

כיצד היה מנין שבעים נפש במצרים

בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה. בב"ב קכ"ג ב' יוכבד נולדה בין החומות והיא השלימה לע' נפש. וקשה דכיון שנולדה בין החומות א"כ לא ירדו למצרים בשבעים נפש דק"ל {פסחים פ"ה ב' דעובי החומה כלפנים. וע"כ צ"ל דבמצרים אין עובי החומה כלפנים ול"ד לירושלים שקידשוהו, ונ"מ שמוות לגור במצרים בעובי החומה אע"פ שאסור לגור במצרים כמש"כ הרמב"ם פ"ה ממלכים ה"ז וצ"ע.

מלכות מצרים

ואשר עשה לחיל מצרים וגו' ויאבדם ה' עד היום הזה. כאן רמוז מ"ש במכילתא בשלח {שירה פ"ו} כתיב לנו שאין מצרים יכולה להעמיד לא מלך ולא שר שנא' מן הממלכות תהי' שפלה וגו' וזהו עד היום הזה שאבדה כבודה ותפארתה לעולם ועד, רעל מ"ש ויאבדם ל"ש עד היום הזה דפשיטא שמתו לעולם ועד {ועי' יומא נ"ד א' דהגמ' דגה אם עד היום הזה לעולם היא ולא מביא ראי' מכאן משמע דכאן שפיר מתפרש לעולם ועד}.

פסח עיקרו זכירת יציאת מצרים

וזכרת כי עבד היית במצרים וגו'. יל"ע למה כתיב פסוק זה גבי שבועות. וי"ל דהנה פסח עיקרו זכר ליציאת מצרים וגם בסוכות כתיב בפ' אמור כי בסוכות הושבתי וגו' בהוציא אותם מארץ מצרים אבל בשבועות לא נזכר שהוא זכר ליציאת מצרים שהרי הוא למנין העומר ולכן כתיב כאן וזכרת וגו' שגם הוא זכר ליציאת מצרים כמו שאנו אומרים בתפלה בכל המועדים זכר ליציאת מצרים, ועיין רמב"ן.

גדרי וזמני זכירת יציאת מצרים

ולא תחבול בגד אלמנה וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך ה' אלקיך משם ע"כ אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה וגו' לא תעולל אחריו לגר ליתום ולאלמנה יהי' וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ע"כ אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה. יל"ע למה גבי עוללות לא כתיב ויפדך ה' אלקיך משם כמו גבי בגד אלמנה. ונראה דהוא ענין אחר לגמרי דגבי עוללות כונת התורה לומר שירחמו על העני כי אתה בעצמך היית גר והרגשת נפש הגר ע"ד כי אתם ידעתם את נפש הגר וגו' ול"ש כאן לומר ויפדך משם כי אין זה שייך להענין, אבל גבי לא תחבול בגד אלמנה ענין אחר הוא שרוצה לומר אע"ג שע"ז אתה יכול להפסיד החוב {כי מסתמא המשכון הוא שלא יפסיד החוב} וזה אינך חייב ולזה אמר וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך ה' וגו' אע"ג שלא הגיע לך כמ"ש הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז ומ"מ נתן לך ולכן גם אתה חייב לקיים אע"ג שיכול להיות שתפסיד ע"ז. ובזה יש לבאר ג"כ למה גבי עוללות כתיב בארץ מצרים וגבי חבלה כתיב במצרים, כי לגבי עוללות אין נ"מ היכן ה' עבד העיקר שהרגיש טעם עבדות ולזה קאמר אז כשהיית בארץ מצרים היית עבד אבל גבי חבלה בא לומר שהיית עבד להמצרים שאין שום עבד יכול לצאת משם {כמ"ש במכילתא בשלח} ובכ"ז פדך ה' משם אף שלא הגיע לך ולכן גם תוותר להאלמנה.

לבן ביקש לעקור את הכל

ארמי אובד אבי וירד מצרימה, ובהגדה לבן בקש לעקור את הכל. לכאורה היכן מצינו שלבן בקש לעקור את הכל, וגם מה סמיכות הפסוקים ארמי אבד אבי וירד מצרימה. ויתבאר ע"פ ספר הישר ס"פ ויצא שכשלבן הלך מיעקב שלח שלוחים לעשו שיצא לקראת יעקב ויהרגהו, ובמדרש הגדול פ' וישלח אי' שהטעם שעשו לא הרג את יעקב משום שאנשיו אמרו לו שאם יהרגו את יעקב יהא עליו השטר של כי גר יהי' זרעך ויצטרך לירד למצרים ולכן צוה לעמלק נכדו שימתין עד שישתעבדו במצרים ואח"כ יבא עליהם {ועי' בהדר זקנים מבעה"ת ס"פ בשלח שהובא ג"כ המדרש הזה בשינוי} וזהו סמיכות הפסוקים ארמי אבד אבי שרצה להרגו ע"י עשו ולא נמנע אלא משום וירד מצרימה להשתעבד וכנ"ל.

תגיד ליעקב

מתורת מרן רבנו הקהילות יעקב זללה"ה

מכתב ממרן החזו"א למרן בעל הקה"י

שלוכט"ס לגיסי מהר"ק שליט"א ולנו"ב אחותנו תחי' אחדשה"ט. נא להודיענו משלו' אחותנו תחי' ביחוד צריך לפקח שלא תתעמל בעבודת הערב-פסח ושלא תמנע מלקחת את הצריך לרפואה ולבריאות. והנני חותם בברכה ובשמחת החג וביתרון הכשר כנפשם ונפש אחיהם דו"ש אי"ש מה שנתקשינו בסוגיא דפסחים במשקי בי מדבחיא דכן ת"ל מחיבת הקדש, הקשו כן תו' חולין ל"ו ב' ותיצו דבעינן דבר גוש דומיא דאכל.

תמונה נדירה של מרן בעל הקהילות יעקב זצוק"ל בדרכו לשריפת חמץ

מילה בסלע

שבבים ונגוהות מבית הגנזים בענייני שביעית

'שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך', התורה כתבה בלשון שמשמעו שיש מצוה לעשות כן, ד"ל שיש ענין שזרע וזמור כדי שיהא ניכר ששוכנת בשביעית וכעין דאמרי' בשבת קי"ט א' רב ענן לביש גונדא ופי' המס"י פי"ט כדי שיהא ניכר שבשבת לובש בגדים נאים וכ"כ במעשה רב שהגר"א הי' משתדל במוצאי פסח לאכל חמץ כדי שיהא ניכר שנמנע בגלל המצוה.

שיח אמונה

הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א

בענין אם בדיקת חמץ דינה דוקא באור ליל"ד או דאפשר להתחיל בבדיקה כמה ימים או לילות קודם אור לארבעה עשר, ובדין בדיקת בגדים מכובסים, וכיסים, וספרים, ומקומות שקשה לבדוקן

מצניעו כדי לבער למחר נמצא דהבדיקה היא התחלת הביעור כו', וא"כ בבדיקה שנעשית שלא בסמוך לביעור היא כחצי ממצוות בדיקה ול"ש לברך ע"ז, ומ"ש החק יוסף שמפסיד הברכה אם בודק כל ביתו בליל י"ג כוונתו שמפסיד חלק ממצוות בדיקה ואין כוונתו בדוקא על עצם הברכה שמפסיד, ולכן בזה אם ישלים בליל י"ד שישאיר חדר א' שלא בדקו עד עתה יוכל לברך וישלים את הפסד הברכה שהפסיד כשבדק בליל י"ג.

ב) **לפי** המבואר לעיל, לדעת המ"ב אם יבדוק חלק מהבית לפני אור לארבעה עשר לאו שפיר עבד דנמצא הפסיד הברכה בחדרים האלו דהא בדק בלי ברכה, והנה אאמו"ר מרן הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] באמת מקפיד שלא לבדוק כלום קודם אור לארבעה עשר, כתקנת חכמים, ואף אם שכחו והניחו לפני בדיקת חמץ את הכיסוי של פסח על השיש (כמובן לאחר שניקו שם היטב מחמץ) הוא מקפיד להסיר את הפח ולבדוק באותו מקום, ואומר שהמקום התחייב בבדיקה בליל י"ד ניסן, והנה עיקר תקנת חכמים בבדיקה הוא לבדוק במתניות בחורים ובסדקים שלא ישאר משהו חמץ (עי' שו"ת תל"ג דין י"ב) וכמדומה שלבדוק הכל בליל י"ד בפרט בזמנינו שהבתים גדולים והחפצים מרובים, הוא מן הנמנע לבדוק במתניות, וא"כ יש לעיין האם יש פתרון לבדוק חלק מהדברים קודם אור לארבעה עשר.

והנה לכאורה יש לחקור באדם שאין לו בית כגון שהוא במדבר ויש בידו מזוודה עם חפציו, שזה ברור שהוא חייב לבדוקם כדאי ברמ"א ס"ס תל"ג שהכיסים ובתי יד של בגדים שנותנים בהם חמץ לפעמים צריכים בדיקה, ואף שאי"ז בית, וכדמבואר בגמ' ובמ"ב תל"ג סק"ב דתיבת המגדל (דהיינו ארון) צריך בדיקה, אף שאי"ז בית, מיהו יש לחקור אם צריך לברך על בדיקה זו, דמסתברא דעיקר תקנת חכמים הוא לבדוק את "ביתו" מחמץ כדכתיב תשבתו שאור "מבתיכם" וע"ז תקנו ברכה, וודאי דהברכה קאי גם על כל הארונות והחפצים שבודק, אבל אם אין לו בית כלל ורק בודק חפצים ע"ז יתכן שלא תקנו ברכה, ועי' חיי אדם כלל קי"ט דין י"ח גבי אחד שאין לו בית משלו ושכר בית מגוי ויוצא מהבית קודם הפסח ואין בדעתו להיות בבית בפסח דאין לו היכן לבדוק דאם הוא תוך

(א) **הנה** דעת הב"ח (בסימן תל"ג) והלבוש והט"ז דאף אם בדק ביתו לאור הנר באור ליל"ג לא יצא וצריך לחזור ולבדוק כתקנת חכמים באור ליל"ד והטעם או כדי שלא יבדקו בנ"א בזמנים חלוקים ואתי לידי תקלה (ב"ח וט"ז) או משום שקודם ליל י"ד אין בנ"א נזהרים כ"כ בחמץ (לבוש), אולם רוב האחרונים פליגי ע"ז וס"ל דא"צ לחזור ולבדוק, והמ"ב (בתל"ג סק"א) הכריע כוותיהו, ומ"מ סיים והרוצה להחמיר על עצמו לחזור ולבדוק עכ"פ לא יברך אז.

ועיין בשעה"צ שם אות ה' שהביא שמדברי הפר"ח והגר"א והלכות קטנות וחק יעקב משמע דאפי' לכתחילה יכול לבדוק בליל י"ג לאור הנר אם רק מתכוין לשם בדיקה, אכן בספר חק יוסף פקפק ע"ז דאף דמצד הבדיקה אין קפידא בזה, מ"מ יש למנוע מזה דיפסיד אז הברכה לפי מה דקיי"ל כרמ"א בסימן תל"ו דהבודק קודם הזמן לא יוכל לברך [והוא דומיא דקיי"ל דערום לא יתרום משום שאינו יכול אז לברך], עכ"ל השעה"צ, הנה השעה"צ הוסיף מדיל' לדמות האי דינא לההיא דלא יתרום ערום, מה שלא הוזכר בחק יוסף, ועוד דהשעה"צ השמיט לההוספה שכתב החק יוסף שאם בדק כל ביתו בליל י"ג והשאיר חדר אחד לאור ליל"ד, תיקן בזה דהשתא יוכל ג"כ לברך, והנה המ"ב לא הזכיר זה, ונראה דיש כאן פלוגתא, המ"ב דימהו לברכה על התרומה והתם ודאי המצוה על התרומה שתינתם עם ברכה ועל כל חלק תרומה שהפריש ולא בירך ודאי הפסיד ברכה ולא יועיל בזה כלל אם ישאיר חלק שעליו הוא יברך, דהא החלק שנתתם בלי ברכה לא בירכו עליו, וה"נ החדר שבדק ולא בירך עליו, נבדק בלא ברכה, ומה מהני שישאיר חדר לאור ליל"ד שיברך עליו, אולם החק יוסף דעת אחרת עמו, איהו ס"ל כיון דבברכה כלול גם הבדיקה וגם הביעור והשריפה שלמחר דהא מברכין על ביעור חמץ [ולא על בדיקת חמץ] וכדאי בפוסקים דהבדיקה היא תחילת הביעור (עי' תל"ב במ"ב סק"ג), [דהא מהאי טעמא פסק הרמ"א בתל"ו ס"א דהמפרש מיבשה לים תוך שלשים יום לפסח יבדוק ולא יברך ופי' המ"ב סק"ד דכשבדק בליל י"ד תקנו לברך על ביעור חמץ לפי שמה שהוא מוצא בבדיקתו הוא

לבדוק, ואם שמרו על הבגדים אחרי הכביסה ולא השתמשו בהם, הו"ל הבגדים מקום שאין מכניסין בהם חמץ, אבל הכיסים אף אחרי שכבסו את הבגד הו"ל כחורין וסדקין, שבוה אף אם ניקו לא מהני דבחורין וסדקין בעינן בדיקה, ולהכי מצריך אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] להפוך את הכיסים כי היכי שלא ליהוי להכיסים שם כיסים, והו"ל אחרי הכביסה וההפיכה מקום שאין מכניסים בהם חמץ בלי חורין וסדקין, וכ"מ במ"ב ס"ס תל"ג ס"ק מ"ד וסקמ"ה דאם ניקו היטב מקום שאין בו חורין וסדקין, לא בעינן בדיקה לאור הנר עיי"ש.

ד) וספרים שלומדים בהם כל השנה ואין נזהרים מחמץ (ואף בזהר דילמא אישתלי ולא אדעת' מחמיר אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] לבדוק דף דף ע"י מישוש שמעביר ידו בין הדפים עד שיודע בבירור שלא נשאר שם פירורין, מיהו אינו מקפיד לעשות בדיקה זו, לא לאור הנר, ולא באור לי"ד, ונראה דס"ל כהחזו"א (עי' שו"ת הלכות תל"ג דין י"ב) דספרים צריכין בדיקה משום חשש פירורין אף שאין בהן כזית מחשש שמא יבא לאכלו (וכ"ה דעת הגר"א במעשה רב אות קע"ח) מיהו בדיקה זו לא נתקנה באור לארבעה עשר משום דאי"ז בית, וכדכתיבנא לעיל סק"ב דהזמן אור לארבעה עשר נתקנה רק בבית ולא בשאר חפצים, (ומסתמא גם אצל מרן החזו"א זללה"ה הכי נהגו לבדוק את הספרים לאו דוקא באור לי"ד, דהא אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] מימיו לא עשה דבר שלא ראה ושמע מפי רבו זללה"ה, וא"כ הרווחנו שמש"כ לעיל סק"ב דשאר חפצים אפשר לבדוק טרם אור לי"ד מקורו כבר מאשלי רברבי זללה"ה), והא דאין בודק הספרים לאור הנר אלא במישוש בעלמא, נראה דס"ל דהבדיקה באה לברר שלא נשאר פירורין אפי' פחות מכזית בחורין ובסדקין, וזה א"א לוודא אא"כ יבדוק לאור הנר, אבל הגע עצמך אם ימשש היטב בחור ובסדק ויידע ברור שהכל נקי ואין שם פירור חמץ, אטו מי נימא שצריך גם לבדוק לאור הנר, והלא אין לך אור הנר גדול ממישוש הידים, והיינו טעמא דהחזו"א שסגי ליה בבדיקת הספרים במישוש הידים.

ה) אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] נוהג למכור לגוי ולעשות מחיצה בארון שבו מונחים כל השנה כלים הנקיים לפסח (בוידיים) וכן הארון שמונחים בו ספרים העומדים למכירה (שהם נקיים לפסח) ג"כ הוא נוהג למכרו לגוי, ושאלתיו אמאי והלא הוא מקום שאין מכניסים בו חמץ, והשיב שכיון שבפעם הראשונה שהכנסתי שם כלים של פסח, לא בדקתי המקום, ואולי הדייר הקודם הניח שם חמץ, נמצא המקום התחייב בבדיקה.

שליש יום לפסח י"א דצריך לבדוק הבית של הגוי שהוא יוצא עתה משם, וכתב ע"ז הח"א אע"ג שבדוק הכיסים ובתי ידיים, מ"מ מדכתיב תשביתו שאור מבתיכם משמע דעיקר מצוה הוא לבער מביתו עכ"ל הח"א, וכ"כ החק יעקב סי' תל"ו סק"ז, וא"כ יתכן דבאמת בכה"ג דאמרן דאין לו בית אלא כיסים ובתי ידיים ומגדל לבדוק לא יברך דאי"ז עיקר התקנה, ולפי"ז יכול לבדוק לכתחילה קודם אור לי"ד את כל המגירות והחפצים שבכל רשותו שאינם חלק מהבית, שעליהם א"א לברך בפנ"ע [אף שבודאי כשבדוק את ביתו ומברך, הברכה קאי גם עליהן], ובלבד שיבדקם בלילה לאור הנר, [או ביום לאור החמה ובלבד שיעמוד ליד חלון פתוח], ואז יוכל לבדוק במתינות בחורים ובסדקים, [ויזהר מאד שמאחרי הבדיקה לא יכניסו לשם חמץ, דאל"כ לאו שם בדיקה עלה], ואת כל הבית יבדוק באור לארבעה עשר ויברך, שוב שמעתי מבן דודי הגאון ר' טובי' יעקובזון שליט"א ששמע מאאמור"ר מרן הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] (בשנת תשמ"ג) שאת כל המטלטלין שבבית שאינם מחוברים לקרקע יכול לבדוק קודם אור לארבעה עשר כיון שאינם צריכים ברכה על הבדיקה והביא לו אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] ראי' לזה מסי' תל"ו ס"א דהמפרש מיבשה לים תקנו שיבדוק קודם אור לי"ד הואיל ולא יוכל לבדוק בי"ד, וקשה שיבדוק את בתי יד של הבגדים והכיסים, אע"כ שכל שאינו בכלל בית אינו בכלל עיקר המצוה, וממילא שאינו מברך ע"ז, הכל ממש כדכתבנו בעזה"י, וכך הורה לו לעשות.

ג) והבגדים המכובסים, אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] אינו בודק כלל אלא בשעת הבדיקה (בליל י"ד) מוציאם מהארון (המחובר לקרקע) ובודק בארון לאור הנר ומחזירן למקומן, ואומר בשם מרן החזו"א שאמר שע"ז סמכין אנשים שכבסו היטב, והכיסים שבמעילים ובחליפות שאפשר להופכן, אומר אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] שיכבסו היטב ויהפכו את הכיסים (שיש בהן חשש שהכניסו בהן חמץ) עד אחרי הבדיקה כי היכי שמקום הכיסים ייחשב למקום שאין מכניסים בו חמץ אחרי הכיבוס, ובמקומות שקשה להגיע אליהם בשעת הבדיקה כגון בסדקים שבמטות ובין התפירות שבמזרונים וכדו' שואל אאמור"ר הגאון (שליט"א) [זצוק"ל] אם שפכו שם חומרים הפוסלים מאכילת כלב וסגי בזה.

ונראה דהא דקאמר דאם שפכו חומרים שפוסלים מאכילת כלב שוב א"צ לבדוק שם, הוא פשוט, דהו"ל כמי ששרף החמץ ומה יבדוק.

והא דסמך החזו"א בבגדים אכיבוס נשים, נראה דס"ל להחזו"א דמצות בדיקת חמץ היא לוודא שהכל נקי מחמץ ולא נשאר פירור, ולא התחבא שום פירור בחורין וסדקין, ובבגדים שכבסוהו נשים ודאי אין שום חשש שמא נשאר פירורין על הבגד המכובס וא"כ אין מה

קושיות ותמיהות מתורת הרב זצוק"ל שעמד בהם ב'צריך עיון'

ענייני ליל הסדר, הסיבה, וסיפור יצי"מ

בביאור ד' הגמ' 'פטרותן מלומר מה נשתנה'

איתא בפסחים (קט"ז א') 'א"ל ר"נ לדרי עבדי עבדא דמפיק לי מרי לחירות ויהיב לי כספא ודהבא מאי בעי למימר לי' א"ל בעי לאודיי ולשובחי א"ל פטרותן מלומר מה נשתנה, וצ"ע הא מה נשתנה מצוה לשאול כדמוכח במתני' שואל לעצמו וכו' ואמאי פטרו ממה נשתנה וכאן מה שאל ממנו, וצ"ע.

טעם השאלות בפטור אשה מהסיבה

ברשב"ם בפסחים (ק"ח א' ד"ה אשה) כ' בשם השאלות דר"א גאון (פרשת צו, סי' ע"ז) דאשה פטורה מהסיבה כיון דנשים לאו דרכיהו למיזגא, וצ"ע דלכא' משמע בגמ' (שם) דדוקא בפני בעלה א"צ הסבה, ומשמע דבליכא לבעלה, חייבת בהסיבה, ולדברי השאלות, פטורה בכל גווני, כיון דלאו דרכיהו, וצ"ע.

אכל כזית דאפיקומן בלא הסיבה - סתירת ד' המ"ב בזה

כתב המ"ב (סי' תע"ה, סק"ד) דאם אכל כזית של אפיקומן בלא הסיבה, אם קשה עליו האכילה, אי"צ לחזור ולאכול [ועי' שעה"צ אות ד'], וצ"ע דלעיל בסי' תע"ב (סק"ב) כ' המ"ב דאפי' אם אין קשה עליו האכילה, לא יחזור ויאכל, דאסור לאכול ב' פעמים אפיקומן, וצ"ע [ואולי הכא איירי בשלא הסיח דעתו עדיין].

דבדרי ב"ש בנוסח קריאת ההלל

תנן בפסחים (קט"ז ב') גבי הלל דליל פסח, דב"ש אומרים, דאומר עד 'אם הבנים שמחה' וב"ה אומרים עד 'חלמיש למעינו מים', ויל"ע אמאי לא חשיב לה במתני' בעדיות מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה, דהרי לב"ש קוראים פחות, וצ"ע.

ענייני מצה

איתא ביר' (חלה פ"א ה"ג) ובתוספתא (פסחים פ"ב) דיוצאין בסופגנין שנעשו באור ואין יוצאין בסופגנין שנעשו בחמה, וצ"ע שהרמב"ם השמיט הלכה זו בהל' חמץ ומצה, וצ"ע.

מצה שעשו ישראל במדבר אם נאפתה מן השמש - דברי התרגום יונתן בזה

תנן בפסחים (קט"ז ב' בגי' הרא"ש) מצה זו שאנו אוכלין על שם שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמין שנא' ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות וגו' ובתרגום יונתן בפסוק זה אל' והוון קטעין מן לישא דאפיקו ממצרים וסדרין על רישיהון ומתאפי להון מחומתא דשימשא חרירן פטירן וקשה דהא במצה כזו אין יוצאין יד"ח כלל וכנ"ל, וכבר העירו בזה (עי' בס' פרדס יוסף), וצ"ע [ויש ליישב לדעת ר"ת (בתוס' פסחים ל"ז א') דדוקא אם מתחילה חשב לאפותה בחמה, ע"ש, אך לדעת השו"ע סי' קס"ח שפסק כרי"ו דחלה שאני מהמוציא, יל"ע, ואולי יש לבאר דיצאו ממצרים בבוקר בשעת הנז' כמב' בברכות ט' והשמש בבוקר מב' בב"ב פ"ד א' דעוברת אפיתחא דגיהנם, וא"כ זה כמו אור כמב' בשבת ל"ט א' דחמי טבריה הוי כחמי האור, כיון דעברא אפיתחא דגיהנם, אמנם בב"ב מסקי' שם דליכא חילוק בשמש בין בוקר לערב, ורק בדעת הת"י אפשר לומר כן, אך להלכה אין נפק"מ בזה].

גזל מצה ונתנה לאחר - סתירת המ"ב, בכמה דוכתי - האם יכול לברך או לאו

כתב המ"ב (סי' תנ"ד, סק"ז) דאם גזל מצה ונתנה לאחר, הוי שינוי רשות [ובעי' גם שינוי בעלים], ואותו אחר יוצא בה, ומותר לו לברך עליה, כיון שלא באסור באה לידו, שהרי כבר נתייאש הנגזל ממנה קודם שבא לידו, וצ"ע דהמ"ב לעיל בסי' י"א (סק"ל) כתב, לגבי ציצית, דיש דעות דאין לברך אע"פ שכעת ליכא עבירה, עכ"פ הרי נעשה עבירה במצוה, ואי"ז מברך אלא מנאץ.

וע"ע בסי' כ"ה (סק"ג) דבמכרן לאחר יוצא השני ויש פלוגתא אם מברך, ובאדם אחר שלקח מהשני מברך, ובסי' תקפ"ו (סק"ט) כתב לגבי שופר, דאין כדאי לברך, אפי' בה' ייאוש ושינוי רשות, ועי' בסי' תרמ"ט סעי' א' ובמ"ב שם לגבי ד' מינים גזולים, ובמ"ב שם (סק"ח) כ' ג"כ דאין לברך אף אם ה' ייאוש ושינוי רשות, וצ"ע בזה.

בסיום הש"ס בער"פ בביהכ"נ ובבית

ליקוט מתוך קונטרס הזכרונות - שכתב רבינו לעצמו מהנהגות מרן החזו"א זצוקללה"ה

א] לא אמר ההגדה בשבת הגדול (וכמנהג הגר"א ע"י בה"ל סי' ת"ל ד"ה במנחה, ואפשר מפני חולשתו)

ב] מים שלנו הלך בעצמו לשאוב, והי' מכסה את המים בחתיכת בד של פסח והי' קושר הבד על הדלי היטב בחבל (ר"ש גרינמן ז"ל, ועי' מ"ב סי' תנ"ה סק"ב)

ג] מים שלנו שאב מיד אחר השקיעה (רמ"ג, וכ"ה באגרותיו ח"א סי' קפ"ה ועי' במ"ב סי' תנ"ה סק"ד ה') ושמתתי שפ"א שאבו מים ואח"כ נתברר שהי' משהו לפני השקיעה וצוה לשפכם ולשאוב עוד פעם

ד] היו מסננין את המים שלנו (רמ"ג)

ה] המצות לא אפו בע"פ (עי' מ"ב סי' תנ"ח סק"ג בשם בגדי ישע) והוא עמד בשעת אפיית המצות והשגיח על הכל (עי' אור"ח סי' ת"ס ס"ב ומעש"ר סי' קפ"ח)

ו] העוסקים במצות יאמרו בתחלה כל מה שאעשה היום בעסק המצות אני עושה לשם מצת מצוה (וכ"ה באגרותיו ח"א סי' קפ"ה, ולא לומר יהיו לשם כ"י ועי' בבה"ל סי' ת"ס ס"א ד"ה וקטן ובסי' תפ"ב בה"ל ד"ה מי) והקפיד שיהיו כולם גדולים [גם המנקרים שקורין רעדלי"ן] ולא לסמוך על חזקה דרבא (וכ"ה באגרותיו שם ועי' בבה"ל ר"ס ת"ס)

ז] מקום הפתוח נגד השמש או יומא דעיבא אמר לתלות בגד על הזכוכיות של החלונות (ר"ש גרינמן ז"ל ועי' אור"ח סי' תנ"ט ס"א ובמ"ב)

ח] בלישת המצות הי' מקפיד למעט במים ביותר שתהי' העיסה קשה ולא תהי' נדבקת לכלי העריבה ולמקלות שמכניסים בהם את המצות לתנור, והי' אומר להסיר מהשלחן בתכיפות את הפירורין הנושרים בשעת עריכת המצות כל פעם כשרואים אותן, וכן כלי הלישה היו רוחצין בתכיפות (רמ"ג)

ט] מקל שנדבק בה מצה בתנור צוה לא להשתמש יותר במקל זה (ר"ג נדל נ"י והיינו עד שיקצצו חתיכה זו או שיעילנה)

י] הדברים שכ' בספרו להקל בענין אפיית מצות מ"מ יש מקום למהדרין להדר בזה (ר"ש גרינמן ז"ל)

יא] א' שאל אם צריך להדר אחר קמח מטחינת יד למצות אף שדמיו מרובים והשיב שזה בכלל הוצאת שבת וי"ט (רמ"ג)

יב] לא נתנו י' פירורין לפני הבדיקה (עי' רמ"א סוף סי' תל"ב ובמ"ב)

יג] בדיקת חמץ אחר מעריב שהתפללו בצבור (עי' מ"ב סי' תל"א סק"ח)

יד] מותר לבדוק בפנס כיס חשמלי (ר"ש גרינמן ז"ל)

טו] הספרים שהיו משאירים לפסח היו בודקין כל דף מחשש פירורין ויתר הספרים עשו להן מחיצה מסדין או מחבלים והשכירו המקום לגוי (מבואר בחזו"א אור"ח סוף סי' קט"ז ועי' במעש"ר סי' קע"ח) ובשנים האחרונות היו בודקין אלו הספרים שהשאיר בליל י"ד (עי' מ"ב סי' תל"ג סקמ"ז, ועי' באגרותיו ח"ב סי' קנ"ד)

טז] גם את ביהכ"נ שלו שהי' סמוך לדירתו הי' בודק בלילה לאור הנר (עי' סי' תל"ג ס"י ובמ"ב) וגם את הספרים שם הי' סוגר במחיצה

יז] אמר שא"צ לבדוק בתוך הכביסה המכובסת (בין הבגדים) שאין דרך להכניס שם חמץ רק להוציא את כל החבילה ולבדוק את מקומה (ובמקום שיש חשש שהכניסו חמץ פשיטא שצריך לבדוק)

יח] במקומות שהשכירו לגוי לא בדקו רק עשו מחיצה, והחמץ הי' מוכר אצל הרב שהי' מוכר לגוי כנהוג, והמחיצות עשו עד ע"פ בחצות (ועי' מ"ב סוף סי' תל"ו ובחזו"א אור"ח סי' קכ"ד בהערות לפסחים ב' א')

יט] אם סוגרין הארון שמוכרים לגוי במסמך או בחוט מקרי מחיצה (ר' זרח שפירא נ"י)

כ] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

כא] החדר שינה שלי בישיבה אמר לי שאם ארצה לנסוע שם בליל י"ד אוכל לבדוק בברכה (אף שלא אהי' שם בפסח) ואם קשה לי אבדקנו בלילות הקודמים בלי ברכה (עי' בה"ל סי' תל"ו ד"ה ולא יברך)

כב] לא הי' משאיר מאכלי חמץ ולסמוך על המכירה (רמ"ג)

כג] אם מכרו הכלים הבלועים מחמץ צריך להטבילם אח"כ (וכ"כ בפ"ת י"ד

סי' ק"כ ובתו"א אור"ח סי' קכ"ד בהערות לפסחים ב' א')

כד] לא הי' אוכל כל הכזית מצה בב"א רק מכניס לפיו קצת קצת וכן המרור וכן הורה לי (דלא כמ"ש המ"ב בסי' תע"ה סק"ט בשם האחרונים ועי' בס' מנחת ברוך סי' ע"ג דמסיק ג"כ דא"צ לאכל הכזית בב"א) גם שמעתי משמו שא"צ ב' כזיתים מצה וסגי בא' (וכמו שמצדד הבה"ל בס' תע"ה ד"ה כזית)

כה] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

כו] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

כז] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

כח] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

כט] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

כך] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

ל] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

לז] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מ] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מא] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מב] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מג] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מד] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מה] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מז] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מכ] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מל] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

ממ] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מנ] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מו] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מז] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מח] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

מט] הי' רוצה שידקו המצות מהכפולות לפני פסח, ושמתתי שהחמיר בכפולות שמחמת גלגול ואפי' נדבק יפה (ועי' חזו"א אור"ח סי' קכ"ב סוף סק"י)

נא] כמדומה שמרן התיר לקנות כדורי רפואה בפסח אם אין בהן טעם (כן אני זוכר וכן העידו הרבה ת"ח בשמו ועי' בחזו"א או"ח סי' קט"ז סק"ח ומש"כ אח"כ במוקף אמנם כו' אסור זה לפ"ד אחרונים אבל מרן לא ס"ל כלל אחשבי' בנפסל מכלב כמבואר שם בסק"ז וסק"ט ע"ש וצ"ע)

נב] תפלת גשם וטל אמרו תוך התפלה (וכמנהג הגר"א מובא בתשו' משיב דבר ח"א סי' י"ג)

נג] אמר לא להכריז לפני תפלת לחש מוריד הטל וכן בש"ת (אאמ"ר ז"ל בשמו ועי' ד"מ או"ח סי' קי"ז סק"א ושמענו הטעם שאחר שהכרזנו אין כאן מקום לתפלת טל וגשם וכן משמע בשבלי הלקט ובאגור סוף ה' סוכות שאלו שאין מכריזין אומרים בחזרת הש"ן לברכה ולא לקללה כו' ועי' רא"ש פ"ק דתענית סי' ב' בשם רב עמרם גאון, וכ"פ הכריזו בביהכ"נ שלו אבל זה ה' שלא מדעת)

נד] לא היה ניחא לי מה שיש אוכלים מצה בפסח שני (שאלו לזה מקור ואין לחדש דברים)

נה] בענין מרור של שביעית עי' בסי' מ"ט אות י"ט

נו] כמדומה שהי' אוסף הצפרנים שגוזז לתוך מעטפה ומשמרן כל השנה ובערב פסח שורפן עם החמץ (ועי' מ"ב סי' ר"ס סק"ה)

נז] העידו בשמו שאסור לפתוח חבילת מצות בשבת (ועי' בחזו"א או"ח סי' נ"א סק"א בענין פתיחת הקופסאות) ואפי' ע"י קריעת הנייר (רמ"ג). ועי' שו"ה סי' ש"ד דין י"ב י"ד

מה] זקן שא"י לאכל הכזית מצה יכול לשרותו במים (מבואר בשו"ע סי' תס"א ס"ד וע"ש הפרטים) ורמ"ג כ' שזקן א' שאלו אם מוטב לצאת במצה שרוי או במפוררת והשיב דעדיף במפוררת

מו] על מצות של מכונה אמר שאין יוצאין הכזית מצה (כנראה משום לשמה ועי' בחזו"א או"ח סי' ס' קי"י) וגם כל הפסח לא אכל רק אפיית יד ואמר דמצות מכונה אין זו לחמא עניא דאכלו אבהתא במצרים גם אמר לי שקצת מהחששות חימוץ שהגדולים חששו כשחידשו את המכונות נמצאים גם היום ומ"מ עבור הרבנית שלא יכלה לאכל אפיית יד קנו מצות מכונה (ועי' באגרותיו ח"א סוף סי' קפ"ה)

מז] מרור אכלו חריין מרוסק וחסא לא רצה לאכל שאינו מר (ומבואר בחזו"א סי' קכ"ד בהערות לפסחים ל"ט א') ופ"א בשמיטה הביאו לפניו מין שאומרים שהוא עולשין

מח] כזית חריין שיעורו לאחר הריסוק מבלי למעכו (רמ"ג)

מט] העידו שכשטחנו החריין בליל יו"ט צוה לעשות בשינוי (ועי' במ"ב סי' תק"ד סק"ט) והר"ג נדל נ"י אמר בשמו שלא לטחון ביו"ט החריין במא"ל משינק"ע משום עובדא דחול (ועי' מ"ב שם סק"ח)

נ] קניידלאך אכל בפסח (וכמנהג הגר"א במעש"ר סי' קפ"ז ובכתר ראש סי' ק' ובחזו"א או"ח סי' קכ"א סק"ט) אך צוה להכניסו לתוך יורה רותחת שיהא חלוט (עי' מ"ב סי' תנ"ח סק"ד ועי' סי' תנ"ד סק"ג) ויש שהעידו שלא היו מערבין הקמח מצה אלא עם ביעים בלבד ואח"כ מכניסין לתוך מים רותחין

גנזי שביעית

שבבים ונגוהות מבית הגנזים בעיני שביעית

בהא דמספקא ליה להירושלמי אם יוצאים מצות ד' כוסות בין של שביעית

בירושלמי שבת פ"ח הל' א' ופסחים פ"ה הל' א' מספקא ליה אם יוצאים מצות ד' כוסות בין של שביעית, וקאמר דתני רבי הושעיא דיוצאין בין של שביעית, והק' בחזו"א שביעית סי' ט"ו סוף אות ז' דאין משכחת לה שיהיו יוצאין ד' כוסות בין של שביעית, והלא זמן הביעור של ענבים הוא בערב הפסח, כדאיתא בפסחים נ"ג א', ולדעת הרמב"ם ביעור מתקיים ע"י ששורפן או שמאבדן בכל דבר שמאבדן, וא"כ איך משכח"ל שיהיה לו יין שנדון בו אם יכול לצאת על ידו מצות ד' כוסות, והנה יש לעיין במי שיש לו דמי שביעית מזיתים של שביעית שזמן ביעורן בעצרת כדאיתא שם, וקנה באותם דמים יין של ששית, האם זמן ביעור אותו יין כזמן ביעור ענבים של שביעית, או דזמן ביעורו כזמן ביעור זיתים שמכוחם בא קדושתו, ואם הדין דזמן ביעורו כזמן ביעור הזיתים, א"כ שפיר משכחת לה יין שיש בו קדושת שביעית אך זמן ביעורו אינו בערב הפסח כי אם בעצרת.

ת. הדין ששאלת מבואר ברמב"ם פ"ז הל' ז',² ובחזו"א לא הקשה רק תירץ,³ וזמן הביעור אינו בערב פסח רק בא' של פסח.⁴

1 בבבאור ספק הירושלמי רבו הפירושים, ועיינן בקרבן העדה שפי' דמספקא ליה כיון דלא קרינן ביה לכח, וקס"ד דבד' כוסות בעינן לכח כמו במצה, ועי' רש"י סוף פסחים שתמה על פירושו דלמה לא איקרי שלכם הלא מפורש כתוב בה והיתה שבת הארץ לכם וגו', והרי אתרוג בעינן ודאי לכם ותנן סוכה ל"ט ב' דיוצאין באתרוג של שביעית, ובסוכה ירושלמי שעל גליון הירושלמי תמה דלא אשכחן בשום דוכתא ליפסול מצה של שביעית מהא דבעינן בה לכח, וכזאת הק' במשמרת להבית מהגאון בעל חזון נחום [בסוף פ' סאת השלחן עמ' יח], והוסיף שם ממה דאיתא קידושין נ"ב א' דהמקדש בפירות שביעית מקודשת, ופירש"י ותוס' דכיון שזכה בו ממונו הוא לכל דבר ע"ש, ובפני משה [על הירושלמי שבת] פ' דהספק בין שניתותר אחר הביעור, ומשינ' דיוצאין בו אפי' אם הוא מאחר זמן הביעור, דמצוה קא עביד, וכזאת פ' בתקלין חזקתין שקלים פ"ג הל' ב' דיון של שביעית אסור ליהנות בו כשהגיע זמן הביעור אלא צריך להפקירו, אך דל' כצוות לא ליהנות ניתנן, והאי מצוה היא דחייב אף לפני למכור כסותו בשביל ד' כוסות, וכן לנשים החמירו בו כמו בעיקרי מצוה עכ"ל, ועי' בשדי חמד שו"ת דברי חכמים סי' מ"ז מה שהביא פלוגתא דרבנותא אם אמרינן מצות לא ליהנות ניתנו במדי דאיכא הנאת הנוף בהדי המצוה, וע"ש שם סי' נ' אות י"א שהביא לפי הפני משה וכו' דאין דעתי העניה סובלת לומר שיהא מותר לאכול ולשתות איזה דבר אסור בשביל צורך מצוה, לומר דמצות לא ליהנות ניתנו להסוברים דגם בדיכא הנאת הנוף מותר ע"ש, ועי' באור שמח פכ"ט מהל' שבת הל' י"ד שכל הרמב"ם שם דאין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך ע"ג המזבח, לפיכך אם נתערב בו דבש או שאור כו' אין מקדשין עליו, וכ' שם דעפ"י י"ל דספק הירושלמי אם יוצאין בין של שביעית, הוא משום דין הגדל בשביעית אינו ראוי לנסך ע"ג המזבח, דלאכלה כתיב ולא לשריפה, ומייתי דכן מפורש בתורת כהנים דדרשין לאכלה ולא לנסכים, [וה"ל ע' לפירושו אם הספק דבכל ה' כוסות בעינן שיהא ראוי לניסוק, או דהספק רק על הכוס של הקידוש, ועי' במנחת שלמה תניא סי' קכ"ב מר"ם בין הגד' עורא אלטשולער להגר"ש אדו"ר ע"כ] וצ"ל בתי האור שמח, וע"ש מה שתמה הגד' עורא צ"ל דבשביעית שהיין טהור וטעמו יפה, ורק מצד הדין של שביעית אינו ראוי לנסכים, ובמחזיקי חזון נחום חסרון, איך יעלה על הדעת כלל שלא יהיה כשר לקידוש, ולדעת האור שמח אפשר דמה"ס קמ"ל דיוצאין בו ידי קידוש ועיינן, ורבינו שליט"א בס' שיח השדה ח"ג שקלים ח' ב' כתב וז"ל פי' המפרש תמונה, ונראה דבפסחים נ"ג א' מבואר דבערב פסח זמן ביעור של יין, ומותר להשאיר מזון ג' סעודות, ובעירובין נ"ט א' מבואר דרביעית יין מזון סעודה אחת, [א"ה יעו"ש דבעינן לעירוב מזון ב' סעודות ואיתא שם דמערבין בב' רביעיות של יין], ולפי"ז אסור להשאיר רק ג' כוסות ורביעית אסור, או דלמא זהו מזון היום ומותר, וזהו הספק כאן, ופשיט דשרי, ועי' חזו"א שביעית סי' ט"ו סק"ז עכ"ל, [וע"ש בהו"ה ח"ב סי' ס"ח].

2 יעו"ש וז"ל וכשם שביעית את הפירות כך מבעירין את הדמים, כיצד הרי שמכר רמונים של שביעית והרי הוא אוכל בדמיהן, וכלו הרמונים מן האילנות שבשדה ונשאר אצלו מן הדמים שמכר בהן חייב לבער ע"כ, ובביה"ל שם ד"ה וכלו כ' רבינו שליט"א במי שלקח וחזר ולקח דמן הביעור כזמן ביעור הפירות הראשונים, ואע"פ שהגיע זמן ביעור של יין ושמן א"צ לבער עד שיגיע זמן ביעור של פירות הראשונים, ואם הגיע זמן ביעור של הפירות הראשונים אע"פ שלא הגיע זמן ביעור של יין ושמן צריך לבערם עכ"ל.

3 יעו"ש בחזו"א שם וז"ל ששאלת איך יוצאין ד' כוסות בין של שביעית [ירושלמי פ' עירי פסחים הל' א'], הלא זמן ביעור עד הפסח, כדאמר פסחים נ"ג א' וברמב"ם פ"ז הל' י"א, י"ל דאיריירי בפסח של שביעית ואותן שבכרו והביאו שליש קודם הפסח, ועוד כיון דאכולין בענבים עד הפסח חייב הביעור ביום ראשון של פסח, ורשאי לאכול ג' סעודות ביום ראשון של פסח, ובאותן ג' סעודות יש להסתפק אי חייב לאכול ביום הביעור או אפי' רמב"ם שם הל' ב' עכ"ל, וכונתו רבינו שליט"א דהחזו"א לא הק' רק תירץ מה ששאל השואל, דל' דמשכחת לה גוונא דיון של שביעית שלא הגיע זמן ביעורו, או אפי' הגיע זמנו מ"מ רשאי לשריף מזון ג' סעודות, ומשמע דס"ל כמש"כ רבינו בשיח השדה [הר"ד לעיל הערה 1] דכיון שחובת היום בד' כוסות זהו מזון היום ורשאי לשריף, ואין ה"נ דמשכח"ל נמי בגוונא שצריך השואל בין של שביעית שקאנא בדמי שביעית של פירות שזמן ביעורם אחר הפסח.

4 כונתו רבינו שליט"א לתקן מה שכתב השואל בתו"ד דזמן הביעור של ענבים הוא בערב הפסח, דזה אינו אלא זמן הביעור ביום ראשון של פסח, וכמש"כ בחזו"א ובכ"ל בהערה הקודמת, ואף דבלשון הגמ' פסחים נ"ג א' איתא ועי' ברמב"ם פ"ד הל' ו' ועד מתי אסורין ספיחי שביעית במוצאי שביעית מראש השנה ועד חנוכה, ובביה"ל שם ד"ה מראש השנה כ' וז"ל עי' בבבלי לעיל פ"ב מבכורים הל' ו' ד"ה א', שהבאנו ראה דעד החנוכה הכונה עד תחילת החנוכה ומתחילת החנוכה כבר הותרו הספיחין, ועוד יש ראה דעד החנוכה הכונה עד תחילתו ממש"כ רבינו לקמן בפ"ה הל' י"א אוכלין בתמרים עד הפורים ובזיתים עד העצרת ובענבים עד הפסח ובגרוגרות עד החנוכה, ומבואר בחזו"א סי' ט"ו סק"ז לענין ענבים דהכונה עד יום א' של פסח, וא"כ כל הני הכונה נמי עד התחלתה, ובגרוגרות עד החנוכה עד תחילת החנוכה וה"נ דכותיה עכ"ל, ומטו בשם רבינו דמה שמבעירין הענבים בערב הפסח הוא משום ד"א שלא להפקיר בשבת כשאפשר מערב שבת וגם דיש לחוש להוצאה, אכן יעו"ש בארחות רבינו ח"ג עמ' ש"ל דנראה דמבואר שם דעת הקה"ל דאיכא פלוגתא בזה ויש לחוש דזמן הביעור בערב הפסח, וע"ע במשנת הגר"ז עמ' צ"ז ובלקט הלכות שביעית לילידי הגר"א דינר שליט"א שכתבו בשמו של הגר"ש אלישיב צ"ל דזמן הביעור הוא בערב הפסח ע"ש.

בבדיקת חמץ ובשריפת חמץ

כט. בליל יו"ט אומרים בבית הכנסת הלל שלם בלא ברכה, תחילה וסוף.

ל. בליל הסדר לובש קיטל, אמנם אבל וחתן בשנה ראשונה אין לובשים קיטל.

לא. כשחל יו"ט ביום שישי או ביום ראשון, לובשים אף בשבת בגדי יו"ט.

לב. אף בחול המועד לובשים בגדי יו"ט.

לג. בשיעור כל המרבה לספר, אומר ששיעור המרבה קבעו בעל ההגדה, ובזה יוצאים.

לד. לזרוע בקערה, לוקחים כנף עוף מבושל וצולים אותו קצת, ואוכל אותו למחר בסעודה שלישית ביו"ט.

לה. הכוס לארבע כוסות, שם כוס זכויות, כדי שיראה היין. ומניח הכוס בגביע כסף לכבוד יו"ט.

לו. מעטר כוס של ברכה בשישה כוסות קטנים, ואינם מלאים.

לז. עדיף להשתמש לארבעה כוסות במיץ ענבים אדום, מאשר יין לבן.

לח. אין מועיל להוסיף יין אדום ביין לבן כדי לצבוע היין, וגם אם יתן כשיעור מזיגה מהיין האדום ונחשוב היין הלבן כמים, אין זה ברור.

לט. בליל יו"ט שחל במוצ"ש, וסיים בקידוש המבדיל בין קודש לחול, יצא.

מ. אין לצאת מהחדר לאחר קידוש עד לאחר אכילת המצה.

מא. לכתחילה ראוי להיזהר שלא לשהות בין כוס ראשון לשני יותר מע"ב דקות, אבל אם רואה שישתהה א"צ לברך ברכה אחרונה.

מב. בכרפס, אף שאין מברכים על הנטילה, אין להפסיק בין הנטילה לאכילה, ואם הפסיק או דיבר, אפשר שצריך לחזור וליטול ידיו.

מג. יש לטבול הכרפס במי מלח קודם שמברך עליו.

מד. בכרפס אוכל תפוח אדמה, ואוכל כזית ואינו מיסב.

מה. נוהג שאין חוטפין האפיקומן, אלא מצניעו.

מו. באמירת ההגדה אין מסלק המצות מהשולחן, אלא מוזיזם לסוף השולחן.

מז. גם כשהנכדים שואלים מה נשתנה, צריך גם הבן לשאול.

מח. גם כשאין במצות בעה"ב שבקערה כזית לכל אחד מהמסובין, יש לחלק לכל אחד עכ"פ קצת מהמצות שבידו עליהם.

מט. מותר להקנות ביו"ט המצות והמרור לבני ביתו, וי"א שאין צריך להקנות אלא אם נותן להם לאכול הוי כמקנה להם, ואינו אומר לבני ביתו שמקנה להם.

נ. במרור אוכל חריין מפורר.

נא. בכורך אומר זכר למקדש אחר שאכל כורך, ולא קודם שאוכל, משום הפסק.

נב. אינו אומר מה נשתנה, אלא לאחר שבני ביתו שואלים מתחיל עבדים היינו.

נג. נשים בזה"ז חייבות בהסיבה, שהם נשים חשובות.

נד. חושש ליו"ט שני בא"י, ואינו עושה מלאכות דאורייתא, אמנם נוסע במכונית אף יותר מ"ב מיל.

נה. וכן ביו"ט שני של שש"פ, אינו אוכל חמץ.

נו. אוכל סעודה שלישית ביו"ט וכן סעודה במוצאי יו"ט.

נז. תפילת טל וגשם אומרים בחזרת הש"צ, ואין מכריזין לשנות קודם התפילה בלחש.

נח. אינו כותב חידושי תורה בחוה"מ.

נט. אומר שאין חיוב לשתות יין בימי חוה"מ דאמרינן בגמ' עירובין כוס כל יומא מי איכא.

ס. אינו מקפל טליתו בחוה"מ.

סא. אסור לנקות כתם מבגד בחוה"מ, ולא התירו אלא כתם של נדה.

סב. נוהג להגיע בחוה"מ לכותל המערבי, אך בחוה"מ סוכות מקפיד לבוא דווקא בלילה, כדי שלא יתחייב בד' מינים לי"א שחייב שם מדאורייתא.

סג. כשאירע לו אבל בחול המועד, אמר שכל הז' קרובים קורעים בחול המועד, ואין ממתינים לאחר המועד.

סד. אף בחוה"מ מקפיד בהוצאה שלא לצורך, ואף הגארטיל שלו משאירו בבית הכנסת ואינו לוקחו בכיסו.

א. טוחן בעצמו החיטים למצות (לכזית ראשון ואפיקומן).

ב. הולך בעצמו לשאיבת מים שלנו, והוא פותח את הברז לשם מצות מצוה, ונותנים בגד על הברז לסנן המים, שואבים לכלי מתכת.

ג. שואב המים מיד אחר שקיעת החמה.

ד. הולך בעצמו לאפיית המצות, ומתעכב שם זמן מרובה, וגם נותן הקמח למים במצות שהם קצירת יד (של ליל הסדר), וקודם שאופים מצות אלו מפסיקים באפיה ומכשירים התנור שמוליכים הגחלים על פני כולו, ואח"כ אופים מצות אלו.

ה. העיסה של המצות, לא יותר מקילו קמח.

ו. מקפיד כל הפסח לאכול רק מצות עבודת יד, (והקטנים בביתו עד בר מצוה אוכלים עבודת מכונה), ובליל הסדר אוכל מצות שגם החיטים נקצרו ביד ולא ע"י מכונה.

ז. מקפיד שבמצות ובמרור שיוצא בהם ידי חובה בליל הסדר, לא יהיה מעורב מעשר ראשון, שאינו לכם.

ח. שיעור כזית במצות עבודת יד, מראה קצת יותר מגודל ידו.

ט. הפרשת חלה מהמצות. כדי שיהיה מן המוקף פותחים כל הקופסאות וכל הניילונים ומגביהים מכל שקית מצה אחת ושמים מצות נוספת מעליהם שמחברות בין כל המצות המוגבהות ואח"כ שמים על הכל בגד כדי שיהיה צירוף סל.

י. אוכל שרויה, אבל מקפיד שיערבו הקמח מצה במים רותחים, כדי שיהיה חלוט.

יא. בשבת הגדול אומר ההגדה מעבדים היינו עד לכפר על כל עוונותינו.

יב. משכיר לנכרי המקומות שאינו רוצה לבדוקם, וקודם הפסח עושה מחיצה כגון חוט וכדומה. ובשטר המכירה משכיר לו בשביל קנין אגב טפח על טפח, וא"צ אמה על אמה.

יג. אין עושה מצות מצוה בערב פסח.

יד. בליל בדיקת חמץ, מיד אחר מעריב, בודק החמץ ובודק כמה שעות, ובשנים האחרונות כמה מסייעים על ידו, בחורים ובסדקים והריצפה והארונות והשולחנות והכסאות ואף שכבר ניקו לפסח. ומוציא את כל הבגדים מהארונות ובודק בתוך הארון, אבל את הבגדים בעצמם אינו בודק וסומך על שכיבסום.

טו. בכל מקום בודק לאור הנר אם יש פירורים, ועל הארץ בודק רק אם יש כזית.

טז. בשעת הברכה לבוש במעיל העליון, ולאחר הברכה מחפש העשרה פתיתים ואח"כ מוריד הכובע והחליפה וממשיך בבדיקה.

יז. מניחים עשרה פתיתים שאין בהם כזית בשקיות סגורות קודם הבדיקה, ומבקש שלא יחביאו מדאי קשה.

יח. בודק לאור הנר, ומשאירים גם החשמל דלוק (ולא אמרינן ע"ז שרגא בטיהרא וכו')

יט. לאחר שגמר הבדיקה אומר כל חמירא וכו' ג"פ, ואמר גם לרבנית ע"ה לומר ג"פ.

כ. בגדים המכובסים אין הם צריכים בדיקה, אבל מוציאים בליל י"ד מהארון כדי לבדוק את מקום הארון שמונחים שם.

כא. הספרים שמשתמש בהם כל ימות השנה מוכר לגוי, ומניחים מחיצה של וילון, ובפסח משתמש רק בספרים מיוחדים לפסח. או שבדקים אותם לפני הפסח דף דף.

כב. אין שמים מסננת מבד על הברזים בפסח.

כג. בחור ישיבה חייב לבדוק חדרו בישיבה. ואם בודק בליל י"ד בודק בברכה.

כד. בערב פסח מסיים מסכת נדה לפטור מתענית בכורים.

כה. כשחל יו"ט בשבת, עושה שני סיומים בער"פ, בחמישי ושישי (את הסיום העיקרי עושה ביום שישי).

כו. הולך בעצמו לשרוף החמץ, ושרוף שם גם את הלולב. ומקפיד שלא לשפוך נפט על החמץ קודם שישרף כזית, כדי שיהיה ראוי לאכילה בשעת השריפה. ולאחר ששרף כזית אומר כל חמירא וכו' ג"פ. גם לרבנית ע"ה אמר לומר ג"פ.

כז. מקפיד לשרוף החמץ רק אחרי שהגיע סוף זמן אכילת חמץ, משום בל תשחית.

כח. מברך על הדלקת נרות בעיו"ט קודם ההדלקה.

מרשימות תלמידים בענייני הפסח

רשימות שנכתבו ע"י תלמידי הרב, כפי מה שראו בעיניהם

- סח הרב כצוק"ל: בדריקת חמץ אבא שכב על הארץ, החכ"א שלחני לשיבה לבדוק את החמץ, ולחכ"א מנחם הבחורים עזרו.
- בחודש אייר תשע"ה, אחד שאל שנועד לו בן לפני פסח שיצא השנה ליל הסדר בליל ש"ק, ולא שייך לעשות שלום ככר, ואחריו לו שפה לא סימנא טבא, אמר הרב שלא יבלעלו את הראש.
- על יעד שנועד בליל הסדר, ושאלו: מתי לעשות החלאקה? אמר הרב: לפני פסח'.
- סיפר הרב: החכ"א כתב פתק בבית לאמי ע"ה כיצד לנהוג בערב פסח שחל בשבת. החבאתי הפתק שנים רבות שלא יאבד, עד שהוציאו הקובץ איירות, ואני נתתי לפרסם כה.
- אחד הדברים שכתב שאפשר לקחת מזה בערב פסח לעולם משנה, כיון שראוי לקטנים, אבא היה עושה המנה בניסיון ומצדו לעולם משנה.
- הרבנית סיפרה שהרב אמר לנכדו שערב לבדוק החמץ והוציא דברים מהמאכירה בחדר, שיחמיר הכל למקומו. כי בדריקת חמץ כה דרבנן, ולצער את סבתא כה מהתורה.
- בערב פסח שחל בשבת, במחן שאכל הרב את החלה אמר נקיים כמה נמי מצות ביטור חמץ לשיטות שסם באכילה מקיימים המצוה.
- בעת שבדק החמץ בערב פסח שבידע בודק בכל חור ופניה בבית ונמשך כמה וכמה שעות. פעם אחת אחר שחיפשו בכל הבית ובדקו החמץ, כמובן אחרי שניקו מקודם את כל הבית, מצאו עוֹבֵיָה שלמה דבוקה תחת השולחן, וכן פעם אחת מצאו כפית לחם על סורגי החלון והרב מספר כאת בכל שנה בדריקת חמץ להראות שלא בודקים לחינם ותמיד עלולים למצוא.
- הרב ראה שהדבוקה על צב הספרים כיתוב של שם הספרים, אמר שיש לו בעיה, כיון שבכרך אחד מתוך השו"ע הכה משהמם בפסח, ועכשיו התעסקו עם כה, אמרתי לו שלא יחשוש אני ראיתי שלא השתמשו ליד כה עם חמץ כלל וכלל, ונחה דעתו.
- אמר הרב: אבא היה בודק כל הלילה בין חריצי המרצפות עד שהחכ"א נתן לו כמה קולות, א. שבריציפה יקפיד רק על כפית ב. שיעשה מכירת י"ט ועל ידי כה נפטר מבדיקה באותם מקומות שכבר נמכרו, ועם כל כה עדין היה בודק עד חצי הלילה.
- לאחד שסובל בבעיות בעצמות. אמר הרב לעמוד הלכות קרבן פסח שמוכר שם הענין 'ועצם לא תשברו בו'.
- אחד שלח להרב מכתב ארוך ובתוכו הפכיר שטר ברחוב ריוון ואח"כ חזר ע"כ הרב כמה פעמים שטר ברחוב ריוון. שאל אותו נכדו מה כ"כ חשוב בכה, אמר בדריכותא כה נפ"מ לקרבן פסח שצולין אותו בשפוד של ריוון אם יהיה קרבן פסח שיהיה מהיכן לקחת.

לזיכוי הרבים

מכתבים ותמונות, עובדות והנהגות, מרבינו מרן זצוק"ל וכן הספרים ומאמרי זכרון שנאמרו ונכתבו לעילוי נשמתו

יש להניח בתיבת הדואר
בכניסה לבית רבינו מרן זצוק"ל

או להעבירם למכון 'שיח אמונה'

פקס 072-2606425

דוא"ל se3077700@gmail.com

החבורות

סקירה נרחבת אודות סדר לימודו המיוחד של הרב זצוק"ל - 'החבורות'

שלבאב היו סדרי לימוד מלבד ה'חבורות' היומיים, מה גם, בעת כתיבת הספרים היה לומד הרבה פעמים את הזוגיות עליהם היה נסוב הספר, לדוגמא, כשכתב את ספרו דרך אמונה, היה לומד כל ירושלמי ג' פעמים, ועוד כהאי גוונא,

ביריעה קצרה זו נעסוק, בסדר הלימוד המיוחד הזה, ננסה להבין כיצד זה הקיף את כל ימי חייו של הרב, ויה"ר שנזכה לקחת איתנו מעט מן המעט מן ההיקף האדיר הזה.

את לימוד החבורות, התחיל הרב בגיל צעיר מאוד, וכה שח הרב: בגיל 16 התחלתי ללמוד פעם ראשונה גמרא רש"י ותוס' 4 פעמים כל גמ', וסיימתי בשנה אחת את הכל, לאחמ"כ בגיל 17 ניסיתי ולא הצלחתי, ובגיל 18 ניסיתי שוב, ושוב לא הצלחתי, ומגיל 19 ואילך הצלחתי, וכך זה המשיך עד היום, לשאלה 'מה היה קשה כ"כ בגיל 17 ו-18, שהרב לא הצליח לסיים בשנה', השיב הרב, בפעמים האלו, היה פעם אחת שלא עמדתי בסדר של ה'חבורות', ואם פעם אחת כבר לא עומדים בקצב, אז הכל כבר לא הולך, [ראה מסגרת מה שכתב הרב בספרו 'אורחות יושר'].

גם אני שקוע בחובות

'עיקר הקושי הוא ההרגל'

בספרו 'אורחות יושר' (ערך ביטול תורה) כותב הרב בקצרה על ענין הקביעות וההתרגלות לזה, וז"ל: "והאמת הוא שעיקר הקושי הוא ההרגל וכך אחז"ל בספרי האזינו בפסוק כשעירים עלי דשא ע"ש אבל אחר שנתרגל אף שלעולם יש מלחמה וכמ"ש בב"מ ה'ה' ב' על הפסוק ועבד חפשי מאדוניו ולעולם היצה"ר מוצא תירוצים ואמתלאות לבטל מהתורה מ"מ אין המלחמה קשה כ"כ וכו", עכ"ל.

'החבורות' כשמם כן הוא, סדר לימוד מיוחד שהוא 'חוב', אם לא גומרים, נשארים חייבים. את השם לסדר הלימוד הזה קבע אביו מרן ה'קהילות יעקב' זצוק"ל, וזה סדר הלימוד שהקיף בעצם את כל ימי חייו, בלילה לומדים את החבורות, וכל סדר היום שלאחריו תלוי בשאלה הגורלית הזאת, האם כבר סיימתי את החבורות או לא.

שח בנו הגרי"ש שליט"א: 'כשהיינו ילדים קטנים, ראינו את אבא עסוק כל הזמן בדבר אחד, ב'חבורות', זה העסיק אותו ותפס אותו כל הזמן, האם סיימתי או לא סיימתי, מלבד זה שום דבר אחר לא עניין אותו'.

פעמים רבות כאשר הגיעו לפניו אנשים, ותינו בפניו את צרותיהם, בעול החבורות הכספיים הרובץ עליהם, הרב היה משיב: 'גם לי יש חבורות'.

גם לי יש הרבה חובות

'כשאני אגמור את החבורות שלי'

יהודי שבא אל הרב, ותינה את צרתו בפניו על החבורות הרבים בהם הוא שרוי, הרב השיב לו: 'כשאני אגמור את החבורות שלי, אתה תגמור את החבורות שלך', אותו יהודי שמח, ואמר הרי בכל יום הרב מסיים את לימוד חובותיו, מה לי לדאוג, בסוף היום הכל יבוא על מקומו בשלום, לאחר זמן מה נזדמן לידו ספר 'החבורות' שם נאמר בשם הרב ש'החבורות לא נגמרים אף פעם', חזר היהודי אל בית הרב בשאלה, 'הרב, מתי אם כן יגמרו חובתי, הרי חובותיו של הרב אינם נגמרים אף פעם', הרב הרגיע אותו והשיב בחביבות: 'בערב פסח בס"ד' אז נגמרים סדרי החבורות של אותה השנה ולזה התכוונתי.

בערב פסח בס"ד

את הקשר בין ה'חבורות' לחג הפסח, אין צורך להסביר, כל בכור בבני ברק ומחוצה לה ידע, שאם בערב פסח הוא צריך סיום, כדי להיפטר מתענית הבכורים, הוא יורד אל רחוב רשב"ם, בביהכנ"ס 'לדרמן' בערב פסח אחר תפילת הנץ, שם יערוך הרב - שגם הוא עצמו היה בכור - סיום כל הש"ס, 'סיומא דתלמודא'.

רבים נוטים לחשוב ש'החבורות' הם סדר הלימוד היחיד של הרב, כמובן, מלבד כתיבת עשרות אלפי המכתבים, אלא ש'הדברים אינם כן', הוסיף הגרי"ש ואמר: 'באחד הימים אבא סיפר כמשסיח לפי תומו, שהוא סיים מסכת בבא בתרא ביום אחד, זה ודאי לא היה כלול ב'חבורות' היומיים, עוד זכורני, כשעליתי לשיבה גדולה, באתי לקבל ברכה מאאזמור"ר מרן בעל קה"י זצוקללה"ה, והוא אמר לי כך, 'תמיד תקפיד לחזור על הלימוד, אבא שלך כשהיה בגיל שלך [15] חזר על מסכת שבת כבר מאתיים פעמים', אולי המספר 'מאתיים' היה קצת בלשון גוזמא, אבל זה עדות ברורה,

סדר הלימוד

תיקון חצות

סדר הלימוד של הרב היה כך, מיד כשמתעורר משנתו, ומתיישב על מקומו, בחדר הספרים (כך היה מכנה את חדר לימודו), היה פותח תיקון חצות, ואומר.

ספר הזוהר

לאחמ"כ היה נוטל הרב את ספר הזוהר, והיה מקפיד מאוד לבל יבחין איש או מי מנכדיו בזה, ולומד בו את דף אחד בכל יום.

התהילים

לאחמ"כ היה נוטל את ספר התנ"ך וממנו קורא את התהילים, בכל יום מזמור אחד, וכה שח בנו הגר"ש שליט"א: לאבא היה סדר מסויים שמסיים ט"ו פעמים בכל שנה את כל ספר התהילים, כנראה ראה כך באיזה מקור, וכך היה החשבון, בעשי"ת היה מסיים י' פעמים, בכל יום בשנה פרק אחד, עד שהי' מסיים פעמיים את ספר התהילים, מאמצע חודש אב ואומר בכל יום י' פרקים, ומסיים בר"ח אלול, ומר"ח אלול עד ר"ה כל יום י' פרקים ובכך מסיים עוד ב' פעמים את ספר התהילים, סה"כ ט"ו פעמים.

לימוד הנ"ך

אח"כ לומד הרב כל יום פרק אחד בנ"ך, והסדר שהיה לומד הרב לא לפי הפרקים שלנו, אלא לפי המסורה [שכל פרק יותר ארוך משלנו], וזה יוצא בדיוק שנה חוץ משבתות ויו"ט, [שאז לא לומד נביא משום שממילא שומע הפטרה בנביא בקריאת התורה].

משנה ברורה

לאחמ"כ היה לומד הרב שלש דפים בספר משנה ברורה, לאו דוקא לפי סדר המשנה ברורה, לדוגמא בכל יום טוב לומד הלכות חג בחג. ומשום כך לימוד המשנ"ב היה לוקח קצת פחות משנה.

גם לי יש חובות

פיתקא שבה כתב הרב לעצמו את חוק לימודיו, והוסיף שורה של ברכות כדי שיזכור להשלים בכל יום מאה ברכות, ובשבת הוסיף עוד ברכות, קרדיט: ארכיון "שיח אמונה"

רמב"ם

אח"כ היה לומד הרב שלושה פרקים ברמב"ם, וזה לוקח פחות משנה והיה גומר כחודשיים לפני פסח.

שולחן ערוך

אח"כ היה לומד הרב כל יום חמשה דפים בשו"ע, ואת זה ג"כ היה גומר כחודשיים לפני פסח, והיה אומר הרב שלפני פסח יש לו כמה שבועות פחות חובות להספיק ללמוד ולכתוב דברים שכל השנה לא מגיע אליהם.

בבלי

בתלמוד בבלי היה לומד שמונה דפים בכל יום.

התוספתא

בתוך סדרי לימוד חובותיו של הרב היה כלול גם לימוד התוספתא, והיה לומדו לפי מה שלמד בבבלי, בסיום כל פרק בגמ' לומד הפרק בתוספתא השייך לפרק בגמ' שלמד.

תלמוד ירושלמי

בתלמוד ירושלמי הרב לא היה לומד לפי מספר דפים, אלא היה לומד דפי הירושלמי הנוגעים לדפי הבבלי, לדוגמא מסכת גיטין שלומד הרב ביום הראשון עד המשנה כל גט שיש עליו עד כותי פסול וכו', דף י' ע"א, כך בירושלמי לומד עד המשנה הנ"ל שזה יוצא עד דף דף ו' ע"ב, ויש מסכתות שלומד הבבלי שמונה דפים ואין בהם משניות אז ביום כזה אין תלמוד ירושלמי, כמו כן שהרב לומד סדר קדשים שאין עליו תלמוד ירושלמי לומד בימים אלו רק תלמוד בבלי.

אמר הרב שהפירוש קרבן העדה יותר קל מהפירוש של הפני משה, לפירוש הפני משה יש יותר לשון קשה. והוסיף הרב

הרב שאף שבש"ס זה נדפס רק לאחר מסכת עדיות, עכ"פ הוא לומד את המסכתות הקטנות אחר מסכת מכות לפני מסכת שבועות, כיון שזה ענינים דומים, על כן לומד אז.

י"ב החטיפה

מכיון שכבר למעלה משבעים שנה סיגל הרב לעצמו לסיים הש"ס בכל שנה, ובחשבונו עלה שנצרך לכך לכמה דברים: א. ללמוד כאמור כל יום שמונה דפים, ב. אם מגיע לסיום המסכת ונשאר למחרת פחות משמונה דפים, לדוגמא בחודש טבת היה לומד מסכת זבחים, וכשהגיע לסוף המסכת היה עליו להתחיל הלימוד בדף ק"ו, בו בזמן שדפי המסכת עד דף ק"כ, ואם ילמד מדף ק"ו כמידי יום שמונה דפים יגיע לימודו עד דף ק"ד, ולמחרת כבר ישארו פחות משמונה דפים, עשה הרב לעצמו חוק שאין להשלים דפים ממסכת למסכת, אלא לומד באותו יום מדף ק"ו עד סוף המסכת שזה חמש עשרה דפים, וזה היה נקרא 'יום החטיפה' שחוטף דפים יותר מכל יום, אשרי עין ראתה כל אלה את חשקת התורה והצמאון הנורא לכל דף גמ' כמו אדם רעב מאד שהתגלה לאוכל פעם ראשונה.

שהוא עצמו למד כל הירושלמי בעיון ורשם בגליון כל הדברים הטעונים ביאור והיום לומד על פי זה.

ההוספות בערב שבת קודש

בתוך לימודי חובותיו לומד הרב מידי שבוע מכילתא ספרא וספרי.

סיפר הרב פעם הייתי לומד את כל המדרשים והוסיף לא כל שנה לימדתי את כל המדרשים, אלא שנה מדרש זה, ולשנה אחרת מדרש אחר. אמנם היום אין לי זמן לכל המדרשים, רק לומד בעיקר מכילתא ספרא וספרי.

מסכתות קטנות

הרב בגודל צמאונו לכל חלק בתורה לא מוותר אף על חלק כל שהוא בכל רחבי הש"ס, ואחד הדברים הבולטים שהרב עמל מאד בסדר לימוד של השמונה דפים הוא במסכתות הקטנות שנדפסו בסוף מסכת ע"ז, שכולל אבות, אבות דרבי נתן, סופרים, שמחות, כלה, כלה רבתי, דרך ארץ רבה, דרך ארץ זוטא, גרים, כותים, עבדים, ספר תורה, תפילין, ציצית, מזוזה, עוד היה מוסיף

מהו השבוע הקשה של הרב

את הקביעות, ובתחלה אמר שאינו יודע אם יוכל לעמוד בדבר מפני שבכל חורף הוא רגיש לקור, מצטנן בקלות ונופל למשכב, אמרתי לו: 'אם תקפיד על הדבר לא תהיה חולה', ופעם היה מאורע מסוים שלא רצה להחמיצו, ובאותו יום לא בא ללמוד, ומיד למחרת נעשה חולה למשך הרבה זמן'.

שח הגרמ"י הוניגסברג שליט"א: 'באחד מימי השבע ברכות של בן הרב עם בתי תחי', אמר לי הרב: 'אני מתנצל שאיני יכול לבא לאחד מה'שבע ברכות' כיון שאני בעל חוב ועלי לפרוע את חובותי', בתחלה חשבתי שהכוונה לחובות כספיים, ניגשתי לחברותא של הרב, הגאון רבי דב וינטרוב זצ"ל ואמרתי לו שצריך לראות איך לעזור להרב, כשמוע את הדברים, החל הלה לחייך, שאלתי בפליאה: 'מדוע אתה מחייך?' והוא הסביר לי שלא זו היתה כוונת הרב - לחובות כספיות, אלא היות והיה חתונה ושבע ברכות, צריך להשלים את לימודי חובותיו, לכך השאיר ערב אחד פנוי ולא הלך לשמחת שבע ברכות של בנו להשלים לימוד חובותיו, מעשה נאה זה היה חביב מאוד על אשת חבר - הרבנית ע"ה שהיתה מרבה לספר זאת בעונג רב.

ביו"ט שביעי של פסח, היה מתחיל הרב ללמוד משניות סדר זרעים דפוס ווילנא שבסוף מסכת ברכות ולומד בכל יום שמונה דפים, וכנגד זה לומד הרב הירושלמי, לדוגמא ביום הראשון היה לומד במשניות שמונה דפים כולל מסכת פאה ותחלתה של מסכת דמאי, ובירושלמי פאה ותחילת דמאי, זה כארבעים דף מדפי הירושלמי וכך זה בהמשך כל סדר זרעים.

עד כדי שהרב היה אומר לפני שהיה מגיע הזמן הזה: 'מחכה שבוע קשה, כיון שלומדים סדר זרעים ויש כל יום חמישים דף'.

באותו ענין שח נכדו חביבו ומקורבו של הרב - הגר"ג הוניגסברג שליט"א: באחת ההזדמנויות שנקרתה לפני שאלתי את הרב מדוע הוא לומד בסדר זרעים את המשניות בנפרד [מתוך גמרא דפוס ווילנא], הרי יש כבר את המשניות בתוך הירושלמי, השיב לי הרב כי כיון שפעם היה לומד משניות עם פי"ה הר"ש, והיום כבר לא מגיע לכך, מקוצר הזמן, אז לכה"פ הוא לומד את המשניות עם התוספתא שבסוף הבבלי.

סיפר חתן הרב, הגר"ש שטיינמן שליט"א: פעם אמר לי הרב בנוגע לקביעות של הלימודים היומיים שלו כי הוא מקפיד על זה חוק ולא יעבור וסיפר בזה דבר פלא, כי הוא רגיל בקביעות הזו עוד מימי צעירותו מחיי מרן החזו"א, והנה ביום שנפטר מרן החזו"א, היה פטירתו בשבת קודש וקברו אותו רק לאחר שבת ביום ראשון, ואחרי שחזרו מהלויה היה עייף שבור ורצון, וגם היו שני ימים "שלא היו בני אדם" מאז שנפטר החזו"א, ועדיין לא הספיק ללמוד את לימודי חובותיו היומיים, והרגיש שהוא כ"כ שבור ורצון עד שממש לא היה טעם לפתוח גמרא וללמוד מרוב התשישות שהיה שרוי בה, וידע שגם אם ינסה לא יתרכז ולא יבין כלום, אמנם באותה העת החליט, שקביעות זו קביעות, והתיישב ללמוד את סדריו, אפילו שמרוב עייפות ותשישות ממש לא הבין כלום, בכל זאת לא ויתר, וגמר חוק היומי שלו, כיון שהעיקר לא לבטל קביעות!

הרב היה חוזר ואומר תדיר, לא לבטל קביעות של לימוד כמה שאפשר. ובאותו הענין שח הרב: 'היה אחד שלמד עמי כמה חודשים בקביעות יום יום, ולפני שהתחלנו ללמוד הזהרתי אותו שלא יבטל

סימנא מילתא

אות משמים וסימנא דמילתא מיוחדת היה רואה הרב בסדר לימודו כסדר, כיצד תמיד בכל שנה היה יוצא בסדר לימודו, דברים הקשורים בעניינא דיומא, ואלו הם:

תמיד בסוכות היה יוצא הגמ' 'עלה אחד בבד אחד' [ב"מ כ"ד א'] תמיד ביום פטירת החזו"א [ט"ו חשוון] יוצא להתחיל פרק מי שמת במסכת בבא בתרא.

בפורים היה לומד המשנה בנגעים פ"ה מ"ג "שער פקודה" וכתב שם הר"ש 'א"נ מלשון (אסתר ב) ויפקד המלך פקידים'.

ביום העצמאות שלהם היה יוצא הגמ' בשבת 'יום אידם נר של ע"ז'. ביום כיפור היה יוצא לו ללמוד בב"ק פר' החובל דף פ"ז א' 'חובל בחבירו ביום הכפורים'.

בי"ז תמוז תמיד היה יוצא בלימוד החובות, גמ' מגילה 'ויהי בימי אחשורוש' שזה סימן של תנחומין.

מרשימות תלמידים בעניני החובות

- פעם בחוץאי' של פסח (שנת ה'תש"ע) אחר הרב קודם מעריב ב"ה אמרתי היום את החובות והיום כה מהימים הכי קשים ירושלמי פאה וקצת דמאי (דפים אדוליים).
- בשבת קודש שמיני תשס"ו, אחר הרב: עדיין לא נאמר השבוע הקשה, אמרתי מסכת 'שביעית' ועדיין נשאר כחמישים דף ליום.
- אחר הרב: שרק אחר כל המסכתות הקטנות שותה יין בסיום, אבל, למשל אחר מסכת אבות דר' נתן בלבד אינו שותה יין בסיום, כיון שאינו מסכת, אלא רק ברייתא.
- בסדר מועד, הרב היה לומד בסדר הכה, ביצה תענית מציילת חציצה מועד קטן, כפי הסדר של הרמב"ם.
- פעם אחת בעת לימוד סדר מועד, אחר הרב: 'מסכת מועד קטן' אני לומד ביומנים, והטעם כיון שאני רוצה לאמור בפעם אחת 'דיני אבילות' ואיני רוצה להפסיק באמצע, ולכך אני לומד בפעם אחת פרק 'ואלו מציילין'.
- הרב אחר, שלא נותן צדקה לפני שמתחיל ללמוד מסכת 'מועד קטן' כעצת החתם סופר לתת פרוטה לצדקה לפני התחלת מסכת 'מועד קטן' כיון שיש במסכת מועד קטן דיני אבילות, והטעם שאינו נוהג כן, משום שאצלו כה בסדר הלימוד הרציף ואין כזה חשש.
- שמענו מהרב שלומד בסדר לימודו מסכת שקלים ואח"כ מסכת יומא וכו' כמו סדר המסניות, והוסיף הרב מה שמסדר בסדר הא' סדר אחר, כה משום שכל אחד סידר כה איך שרצה.
- באחת הפעמים דיבר הרב אודות מעלת הקביעות
- ואחר שהטעם להקפדה הצדקה שלא לבטל, אפילו פעם אחת, כי הרי כתוב בחכ"ל שכשבא אדם לדון שואלים ממנו "קבעת עתים לתורה", והפירוש של "קבעת" כה קביעות שלא לשנות לעולם!
- כמה פעמים ראינו להרב שקס מכסאו ועובר לכסא עץ דק, והסביר כי בלימוד החובות משתמש בכסא רציף [מעץ], ללא ריפוד כלל, כדי שלא ינמס.
- כשדובר עם הרב בימי השבועה על אחותו הרבנית ברחם ע"ה, מה יהיה עם החובות, אחר שבה שנה מעוברת, ויהיה יותר קל להשלימים, וכששאלו איך היה בשנה שנפטר האבא, אחר שאינו מוכר, ופעם אחת השיב שסם אצל האבא וסם אצל האמא היה שנה מעוברת.
- באיסרו ח"ס שבוטות (שנת ה'תש"ע) אחר הרב שכבר אמר את החובות שהצטרפו מ"השבועה" [על אחותו הרבנית ברחם ע"ה] בבלי וירושלמי ותוספתא כיון שבכל הכל לפי סדר ולא שייך להחסייר ימים, ולכן היה צריך להשלים וללמוד יותר, אבל שאר הדברים רמב"ם ושו"ע וכו' קל יותר להשלים כיון שבה שנה מעוברת. ואחר שהגיע היום עד פרק תמיד נשחך במסכת פסחים.
- פעם אחר הרב בדיחותא: 'בשבת נכסלתי בחטא אדול, בטעות למדתי אותם דפים של אתמוול, ראיתי שהדפים מוכרים כנראה שהכיבו הסימניה, מה יכלתי לעשות למדתי עוד הדפים של היום, ברוך ה' שבה המכשולות'.
- באחת ההפדמנויות אחר הרב: 'הלימוד הכי קל בחובות שלי הוא פרק 'אלו מציאות' כי את כה למדתי ראשון בחיידר'.

סיומא דתלמודא

הרב בשל היותו בכור, היה נוהג לעשות את סיום מסכת נדה וכל הש"ס כמידי שנה, בבית הכנסת 'לדרמן', גם בשנותיו האחרונות בהם היה מתפלל בביתו, היה נוהג לצאת במיוחד לסיום זה, בכדי לזכות את הציבור, בסיום זה היו משתתפים רבים, וגם אלו שלא נטלו חלק בגופם, תמיד היו זוכים לקבל מ"י הסיומים המפורסם, שהיה בו מעט מן המעט מהן היין ממנו טעם רבינו, בעת הסיום, לאחר הסיום על התלמוד בבלי היה נכנס רבינו אל ביתו, שם בענוותנותו היה עושה במנין מצומצם יותר את הסיום על שאר חלקי התורה, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, שו"ע, משנה ברורה, נ"ך, זוהר.

מילה בסלע

אחד אמר להרב שראה איך לומד החובות, אם אפשר להוכיח מהרב שאפשר לעשות סיום ללא להוציא מהפה, טען הרב כנגדו שלא נכון [דהיינו, שלא ראית נכון] אני כן מוציא הלימוד מהפה.

וכעין זה השיב הרב לשואל שחקר על דרך לימודו של הרב, והרב כתב לו בזה הלשון: 'איני לומד בע"פ'.

ממית עצמו עליה

בערב שבת קודש (פרשת וארא, כ"ז טבת, ה'תשע"ו) קודם הדלקת נרות חש הרב לפתע שלא בטוב וגופו קדח מחום, וכך במשך השבת היה בחולשה גדולה תחת השפעת רפואות, ובשבת זו היה עליו לסיים מסכת מנחות לפי סדר הלימוד הרגיל, ועל אף חולשתו התאמץ במשך כל השבת בלילה וביום ללמוד עוד דף ועוד דף עד אשר בס"ד סיים לקראת מוצאי שבת מסכת מנחות במסירות נפש עצומה. ובמוצאי שבת הוחלט בהתייעצות עם הרופאים לאשפזו בבית הרפואה מעייני הישועה כדי שיקבל את הרפואה דרך הוריד ויזרו את ההשפעה וכשסיפרו על כך להרב הגיב מיד בתמיחה: 'כיצד אפשר להתאשפז הרי צריך להתחיל מסכת חולין', ובזמן שהותו בבית הרפואה העבירו את ספרי החובות של הרב לחדרו בבית החולים ובס"ד

עמד יום יום בלימוד חובותיו במסירות רבה, אף בבית חולים.

יתמות!

שבת סוד מני שמעני עברי, כסילה כל אביר, עינינו נדמה מאין הפגות, תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפרים, אבל יחד עשי לך על שמועה כי באה נפס כל לב ורפה כל ידים, לוקח אדונינו מעל ראשנו בעלותו לשמי רום של מורינו ורבינו המאור הגדול

ממשיך דרכו של דודו מרגא החזון איש זצ"ל, מכון דרכה של קרן השבעות, גיבור ואיש מלחמה של תורה, על משמר שבת הארץ ומצוותיה, מבצר חומות השבעות בעמל נפשו ומקומם הליכותיה בסתרה, אשר נשא את שומרי השבעות על לוח לבו באהבה רבה ואהבת עולם, וזה להרחיב גבולות הקדושה ולשמוע ומידות מכנה הארץ צבי לצדיק כי שבתה לך בחוד והור

מרגא ורב רבנא דבן של כל בני הגולה שר התורה בעל דרך אמונה זצוק"ל

שפסקיו והנרעותיו מאירים לארץ ולשובתים בגבורה, כדת של תורה בכל פרייה והליכותיה.

אהה, איכה יועם זהב!

בעל הנחמות יחיש רפואה ושבע דנחמתא למשפחתו הרוממה

ובפרט לבנו חביבו הגאון הגדול רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א חבר בי"ד לענייני שביעית

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

הביאבים ומתאבלים מרה
הנהלת קרן השבעות

נחזיק חזק
משפחה חזקה לאלמנות ויתומים

יתומים היינו ואין אב

אלמנות ויתומי ארגון החסד "נחזיק חזק" מתאבלים מרה על הסתלקותו לשמי מרום של

רבינו הגדול אביהן ומאורן של ישראל רשכבה"ג זצוקלל"ה

רבינו הגדול שהיה לנו כאב

והיה תומך ומסייע

ומלווה אותנו בכל צעד ושעל בעצה ובברכה

אוי מי יתן לנו תמורתו

אבל יחיד עשי לך על לכתו של רבינו שר התורה

ומן השמים זכותו תגן עלינו אמן ואמן

ובנחמת ציון וירושלים ינוחם כל בית ישראל

המתאבלים מרה

ארגון החסד "נחזיק חזק"

בשם של אלפי האלמנות והיתומים

רינה של תורה

בית מדרש לעמלי תורה בארה"ק

בני ברק • ירושלים • חיפה • פתח תקוה • סודיען עילית • ביתר עילית • ירוחם • אופקים • תל ציון • עפולה • קרית אתא • בני אילון

איכה נפלה עטרת

אבל יחיד לנו בתוך רבבות אלפי ישראל האבלים ודווים וזועקים מרה בהסתלקות עטרת תפארת ישראל, מרא דכולא תלמודא אשר כל רז לא אנים ליה ובכוח עמל תורתו ושקידתו הנוראה האיר בקדושה לעולם כולו, פה קדוש אשר לא נפל מדבריו ארצה ומצוקות איש ומצפי ישועה על לבבו הטהור תדיר, אביהם ורבים של כל תופשי תורה בדורנו, אשר נשאנו כנשוא האומן את היונק והיה לנו לעיניים בייסוד הכוללים ברחבי ארה"ק ובהעמדתם על מכונם

ככוח אורייתא ובלב רחום ייסד ותיקן דרכי ישועה ועמד תדיר בראש מעמדות התפילה בעת רצון

רשכבה"ג

מין רבינו שר התורה זצוקללה"ה

נשיא בית מדרשנו

רוח אפינו משיח ה' אשר אמרנו בצילו נחסה עדי ביאת ינון במהרה

אוי מה היה לנו!

רבנן ותלמידהון

המרכז הארצי למען טהרת המשפחה

נוסד בשנת תש"ב

יתומים היינו

מי יתן ראשינו מים ועינינו מקור דמעה אמרנו אבד נצחנו כי גדול כים שברנו מי ירפא לנו בהעלותו בפתע פתאום בסערה לגנזי מרומים של רבינו הקדוש והטהור רועה נאמן אשר נשא אותנו כאשר ישא האומן את היונק ולבו למעננו והרחיב את גבולות הקדושה והטהרה בארץ הקדוש, האיר את העולם כולו באור תורתו, מגן ומחסה לדור האביון

רבינו הגדול הגאון החסיד שר התורה והיראה

קודש הקדשים אדוננו אבינו רוענו זללה"ה

השיבנו ה' אליך ונשובה, האר פניך בנו ולא נדע שוד ושבר כגבולנו תחיש לנו ביאת גואל צדק ויקיצו וירננו שוכני עפר במהרה בימינו ובהמשך דרכו בקודש וחיוזוק הטהרה נמצא נוחם

בלב מורתח ודואב

הנהלת המרכז הארצי

שיעורי הירושלמי

נמסרים לטובת נשמת רבינו מרן זצוק"ל

ע"י בנו הגאון

רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א

בכל יום בשעה 13:50

לאחר תפילת מנחה בבית המדרש לדרמן

ובמוצאי שבת קודש בשעה 22:00

וניתן לשומעם במערכת 'קול הלשון'

ובמספר ישיר 073-321-2004

ניתן להשיג

את ספרי רבינו מרן זצוק"ל

בבית מרן זצוק"ל רחוב רשב"ם 23 בני ברק

לכמויות מרוכזות דרך מכון 'שיח אמונה'

03-3077700 שלוחה 6

או בדוא"ל se3077700@gmail.com

כשאיפת מרן זצוק"ל לחיזוק לימוד הלכות השביעית

ימכרו ספרי מרן זצוק"ל

וספרי המכון בעניני השביעית

במחירים מסובסדים

ועתה חסרנו

מראות הוד משולחנו של הרב זצוק"ל בימים אלו

ציון לנפש חיה, מקום קבורת הרב זצוק"ל סמוך לדודו מרן החזון איש זע"א

מרן ראש הישיבה הגר"ג שליט"א בניחום אבלים והדרכת בנו הגר"ש שליט"א בסדרי הלימוד לעילוי נשמתו

שולחן התורה של הרב זצוק"ל מיומם ושמום

הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א, מקריא את קריאת הקודש לחזק את סדרי הלימוד 'שיח התורה' לטובת נשמת הרב זצוק"ל במעמד יסוד סדרי 'שיח התורה' במעונו של מרן ראש הישיבה הגר"ג שליט"א בהשתתפות גדולי הדור שליט"א

מעמד תפילת רבים בערב ראש חודש ניסן התקיים ע"י רשת הכוללים רינה של תורה בערב ר"ח ניסן סמוך לציונו הקדוש של הרב זע"א, בתפילה שהתקיימה בהשתתפות בנו הגר"ש שליט"א העתירו את סדר התפילה לישועת הכלל והפרט והזכירו את שמות השותפים בהחזקת הכוללים.

שיחת חולין

מהנעשה והמתחדש בעניני דיומא

המוני בית ישראל מצטרפים לשיעורים וסדרי הלימוד 'שיח התורה' שע"י 'שיח אמונה' לע"י הרב זצוק"ל. על פי הוראות והוראות מרן ראש הישיבה הגר"ג שליט"א כפי שאמר להגר"ש קניבסקי שליט"א בעת ניחום האבלים, הכריז מפעל 'שיח התורה' על תכנית 'חלק בתורה' לזכות ללימוד ולדעת 'חלק בתורה' לעילוי נשמתו ועל פי דרכו של הרב זצוק"ל עד ליום השלושים בחג הפסח הבעל"ט. הגרלות ענק יתקיימו בין כל הלומדים שיזכו להשתתף, ויעמדו במבחנים המיוחדים שיתקיימו בס"ד בחול המועד פסח הבעל"ט.

התכנית המיוחדת 'חלק בתורה' הינה מלבד החיזוק בלימוד משניות ואמירת פרקי תהלים בימי השלושים שמתקיים ע"י 'שיח התורה', שפרסיה כדלהלן, לגברים: במערכת ישנם שאלות על כל פרקי המשניות, וכל אחד ואחד יכול ללמוד פרק משניות ככל שיבחר לעילוי נשמתו הטהורה ולאשר ולענות על השאלות במערכת שיח התורה, והנשים יאשרו סדר אמירת תהלים במערכת שיח התורה.

ניתן להשתתף בלימודי 'שיח התורה' בסלמטר של מכון 'שיח אמונה' 03-308-5000 בשלוחת 'שיח התורה' שלוחה 2, וכן בעמדות 'נדרים פלוס' בכפתור 'שיח התורה'.

בפעילות מכוון 'שיח אמונה' הוכרו מאז הסתלקותו של הרב זצוק"ל, על פרויקט 'מסיימים לזכרו' בו התבקש הציבור להירתם ללימוד 120 שסיים לעילוי נשמת הרב זצוק"ל, ובס"ד מאז פרסום היוזמה מתקבלים בכל רגע נתון פניות מכל רחבי העולם היהודי בבקשה לקבל עוד ועוד מסכתות לעילוי נשמתו הטהורה של הרב זצוק"ל, ולזכות להמנות עם אלו שיזכו לסיים ליום השנה את מאה ועשרים השנים.

כידוע הרב זצוק"ל הקפיד לסיים בכל שנה את הש"ס בבלי יחד עם ש"ס ירושלמי הרמב"ם השור השו"ע הספרא הספרי, ובודאי שהנחת רוח הגדולה ביותר שבידינו לעשות לעילוי נשמתו היא להמשיך ולשלוח לו עוד ועוד מסכתות מן הש"ס אותו כל כך אהב.

אלפים קיבלו על עצמם כבר מסכתות מכל הש"ס לעילוי נשמתו, במספר מסכתות אף עברו כבר את המאה ועשרים ומתקדמים למאתים, כעת ממתינים לעוד ועוד שיסייעו להשלים את לימוד 120 השנים ליום השנה לעילוי נשמתו של הרב זצוק"ל. מספר הטלפון להצטרפות לפרויקט מסיימים לזכרו 07-33-47-8888 במספר זה ניתן גם לשמוע את המסכתות שנלקחו כבר על ידי הציבור.

לעילוי נשמתו של הרב זצוק"ל, וכפי שנהג הרב זצוק"ל בעצמו לאחר פתיחת אביו, נוסד שיעור מיוחד בירושלמי בבית המדרש 'לדרמן', על ידי בנו הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א רב בית המדרש, עם ביאורי הירושלמי כפי שלמד במשך עשרות בשנים עם אביו הרב זצוק"ל.

השיעורים נמסרים באותה המתכונת שמסר הרב זצוק"ל בשנת האבל על אביו מרן בעל ה'קהילות יעקב' ומהם הוציא לאור בהמשך את ספרי הביאורים על הירושלמי, ומתקיימים בקומה העליונה של בית המדרש, בכל יום בשעה 13:50 לאחר תפילת מנחה בבית המדרש לדרמן וכן בכל מוצאי שבת בשעה 22:00 ניתן גם להשתתף בשיעורים לשומעם במערכת 'קול הלשון' ובמספר ישיר 03-321-0004.

עם כלות השבעה להסתלקותו של הרב זצוק"ל, התקיים במעונו ובראשותו של יבדלחט"א מרן ראש הישיבה הגר"ג שליט"א, מעמד כבוד התורה, לפתיחת מסלולי הלימוד 'שיח התורה', שעל ידי מכוון 'שיח אמונה' בנשיאות בנו הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א. מעמד היסוד התקיים בהשתתפות מרנן ורבנן שליט"א חברי מועצות גדולי התורה, רבני הקהילות ובני וחתני מרן זלה"ה, אשר חתמו על קריאת קודש על החובה והמעלה להצטרף לסדרי הלימוד.

בתוך מכתבם כתבו וז"ל: "לכן דבר גדול עשו ב'שיח אמונה' לייסד את 'שיח התורה' - סדרי לימוד לעילוי נשמתו הטהורה, בסדר הש"ס, וגם בספריו הרבים, ובדרכי הלימוד שלו, עם תמריצים ועידוד כנגד יצה"ר, כדי שכל אחד ואחד יוכל לקבוע סדר לימוד קבוע לעילוי נשמתו, במה שליבו חפץ, וכל חכם לב יצטרף לסדרי הלימוד האלו".

בס"ד, ער"ח ניסן התשפ"ב

כאשר זה עתה הושברנו בהסתלקותו של רשכבה"ג רבינו שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל, אשר כל הדור נהנה ממנו עצה ותושיה, בודאי נכון וראוי הדבר שכל אחד ואחד יקבע סדרי לימוד לעילוי נשמתו הטהורה, ובוה יוסיף זכויות לנשמת רבינו בגני מרומים,

לכן דבר גדול עשו ב'שיח אמונה' לייסד את 'שיח התורה' - סדרי לימוד לעילוי נשמתו הטהורה, בסדר הש"ס, וגם בספריו הרבים, ובדרכי הלימוד שלו, עם תמריצים ועידוד כנגד יצה"ר, כדי שכל אחד ואחד יוכל לקבוע סדר לימוד קבוע לעילוי נשמתו, במה שליבו חפץ, וכל חכם לב יצטרף לסדרי הלימוד האלו, לט"נ מרן זיע"א, ובזכות זה נזכה במהרה לגאולה השלימה.

י. גרשון אדלשטיין	ברוך מרדכי אורחי	מאיר צבי ברגמן	ברוך דב פוברסקי	משה הלל הירש
יצחק זילברשטיין	דוד כהן	ברוך ויסבקר	אביעזר פילץ	שרא שטיינמן
משה שטרנבוך	אורי ויסבלום	הוקי מישקובסקי	יצחק שאול בן מרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי זלה"ה	
מרדכי ש. אדלשטיין	איתמר גרבוז	חיים יהודה בן הרר	אלעזר דוד אפשטיין	

מילה בסלע

החשש מבדיקת חמץ

אחד שאל את הרב זצוק"ל שיש לו ספק איזו דירה לקנות אפשרות אחת קרובה אבל קטנה אפשרות שניה דירה רחוקה אבל גדולה יותר, אמר לו הרב בפליאה: מה אתה צריך שיהיה לך עוד חדר לבדיקת חמץ ויקח לך עוד חצי שעה.

כמו"כ כשסיפרו לפני הרב על הסופה הגדולה שפקדה את אמריקה, ואת גודל הבתים שיש שם וכמה גרם להרס וחורבן, מיד שאל הרב אם יש שם כאלו בתים גדולים מה עושים עם בדיקת חמץ. הרבנית ע"ה היתה רגילה לספר, שכשקנו את הדירה, הרב ביקש לברר שלא יהיה דירה גדולה, שלא יקשה על בדיקת חמץ.

לחידודי

שאלות שכתב הרב זצוק"ל לחידודי ממרחבי הש"ס - בענייני פסח

- קטן שהגדיל בין שני פסחים ושחטו עליו פסח ראשון אם חייב בפסח שני.
- אם מחויבין לבא מחו"ל לארץ לעשות פסח.
- מי שהולך לשמוח בפסח בבית אוהבו או קרובו האם נקרא סעודת מצוה.
- ממה עושין חרוסת.
- האם מצוה על אדם שישחוט את פסחו בעצמו.
- האם ירד המן ביו"ט.
- האם מותר הפסח נאכל לשני ימים.
- האם יוצאין ידי מצה בחטים שגדלו בעציץ שאינו נקוב.

מכון 'שיח אמונה'

לאחרת ספרי מרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

טל: 03-30-77700 < פקס 072-2606425

טלמטר לשמיעת שעורי השמיטה

מהגאון רבי 'יצחק שאול קניבסקי' שליט"א

03-308-5000

להרשמה לקבלת העלון se3077700@gmail.com

